

KONSERVAATTOREIDEN TYÖLLISTYMINEN SUOMESSA 2014

Erika Tiainen

Museologian pro gradu

Taiteiden ja kulttuurin tutkimuksen laitos

Jyväskylän yliopisto

Huhtikuussa 2015

Tiedekunta Humanistinen tiedekunta	Laitos Taiteiden ja kulttuurintutkimuksen laitos
Tekijä Erika Tiainen	
Työn nimi Konservaattoreiden työllistyminen Suomessa 2014	
Oppiaine Museologia	Työn laji Pro gradu -tutkielma
Aika Huhtikuu 2015	Sivumäärä 79
<p>Tiivistelmä</p> <p>Pro gradu -tutkielman aiheena on selvittää suomalaisen konservointialan tilannetta vuonna 2014. Tutkielma koostuu kahdesta osasta.</p> <p>Ensimmäisessä osassa selvitetään konservaattoreiden määrää Suomessa. Jotta alan koosta saataisiin kattava kuva, vertailtiin konservaattoreiden määrää Tanskaan ja Islantiin. Tiedonkeruussa käytettiin sähköisiä tiedonantoja, joita saatiin oppilaitosten ja alan etujärjestöjen edustajilta.</p> <p>Toisessa osassa selvitetään konservaattoreiden työllistymistä ja heidän asemaansa työelämässä. Tätä osaa varten toteutettiin kyselytutkimus keväällä 2014, jossa pyrittiin tavoittamaan mahdollisimman suuri osa konservaattoreista ja konservaattorin toimessa työskentelevistä. Kyselyyn saatiin 162 vastausta, joiden perusteella pystyttiin vertailemaan eri erikoistumisalojen työllistymistä sekä muun muassa lisäopintojen ja sidonnaisuuksien vaikutusta työllistymiseen.</p> <p>Konservaattoreiden todellinen määrä, ja tutkimuksen tulosten kattavuus, ei valitettavasti selvinnyt. Tästä huolimatta tulokset antavat kuitenkin viitteen siitä, kuinka moni konservaattori pystyy jäämään alalle ja mitkä seikat tähän vaikuttavat.</p>	
Asiasanat: Museologia, konservointi, kyselytutkimus, työllistyminen	
Säilytyspaikka: Verkkajulkaisu/ Jyväskylän yliopiston kirjasto	
Muita tietoja	

Faculty Faculty of humanities	Department Art and culture studies
Author Erika Tiainen	
Title The employment of conservators in Finland in 2014	
Subject Museology	Level Master's thesis
Month and year April 2015	Number of pages 79
<p>Abstract</p> <p>The subject of the Master's thesis was to study the current situation of the Conservation field in Finland. The study consists of two parts.</p> <p>The first part is to find out how many conservators there are in Finland. To get as good an image of the size of the field the numbers were compared to those of Denmark and Iceland. Data was collected thru interviews conducted via e-mail to the representatives of conservation schools and interest groups.</p> <p>The second part is to find out how conservators are employed in Finland. A survey was conducted in the spring of 2014 where the aim was to reach as many conservators or persons working as such as possible. The survey collected 162 answers with which we were able to compare the different influences for employment. Such influences are for instance the field of specialization, the influence of further studies and the influence of affiliation.</p> <p>The true numbers of how many conservators there are in Finland remains to be unknown and therefore the extent of this study is also unknown. How ever the results give a certain reference to how many conservators are able to stay in the field and which circumstances have an affect.</p>	
Keywords: Museology, conservation, survey, employment	
Depository: Online publication/ University of Jyväskylä Library	
Additional information	

SISÄLLYS

LYHENNELMÄ

ABSTRACT

1	JOHDANTO	1
1.1	Tutkimustehtävä	3
1.2	Proseminaaritutkielma	4
1.3	Pro Gradu	4
2	TUTKIMUS	5
2.1	Tutkimusaineisto	6
2.1.1	Yksityiset tiedonannot ja haastattelut	7
2.1.2	Kysely	8
2.2	Tutkimuksen luotettavuus, merkitys ja etiikka	10
3	KONSERVOINTI	12
3.1	Ammatin määritelmä ja eettiset ohjeet	14
3.2	Ammatin kehitys ja järjestäytyminen	16
3.2.1	Järjestäytyminen Suomessa	17
3.2.2	Kansainvälinen järjestäytyminen	20
3.3	Konservoinnin koulutus	22
3.3.1	Suomessa	23
3.3.2	Pohjoismaissa	26

4 KONSERVOINTIALAN LAAJUUS	28
4.1 Konservattoreiden määrä Suomessa	28
4.2 Konservattoreiden määrä Pohjoismaissa	30
4.3 Yhteenveto	31
5 KYSELY KONSERVAATTOREILLE JA KONSERVAATTORIN TOIMESSA TYÖSKENTELEVILLE	34
5.1 Perustiedot	35
5.2 Koulutus	36
5.3 Työllistyminen	39
5.3.1 Työllistyneet	41
5.3.2 Työttömät	44
5.3.3 Alanvaihtajat	47
5.4 Työelämän sisältö	47
5.5 Järjestäytyminen	50
6 KYSELYN TULOKSET	53
6.1 Sukupuolen, iän tai valmistumisvuoden vaikutus työllistymiseen	53
6.2 Erikoistumisalan vaikutus työllistymiseen	60
6.3 Opintojen aikaisten töiden vaikutus työllistymiseen	62
6.4 Muiden opintojen vaikutus työllistymiseen	63
6.5 Työllistymisen mekanismit ja sidonnaisuuksien vaikutus työllistymiseen	65
7 LOPPUPÄÄTELMÄT	68
LÄHTEET	
LIITTEET	

1 JOHDANTO

Pro gradu -tutkielmani aiheena on selvittää ja esitellä konservointialan tilannetta 2010-luvun Suomessa. Tutkielma koostuu kahdesta osiosta. Ensimmäisessä osiossa taustoitetaan suomalaisen konservoinnin alaa ja toisessa osiossa käydään läpi konservaattoreiden työllistymistä sekä työelämää.

Museologian pro gradu -tutkielmana tämä tutkimus käsittelee museologian perusparametreista parametria no 3. Kolmas parametri käsittelee museologista laitosta tai ammattia, jossa toteutetaan mm. tutkimuksen, säilyttämisen tai esille laittamisen tehtäviä. Muut perusparametrit ovat 1 objekti konteksteineen, 2 laitoksen tehtävät kohdistuen objektiin ja sen konteksteihin sekä 4 yhteiskunta.¹ Näihin van Menschin määrittämiin parametreihin on lisätty professori Janne Vilkunan toimesta vielä viides ja kuudes, aika ja kulttuuri, jotka toimivat näiden neljän perusparametrin ympärillä asettaen ne kontekstiin².

Konservoinnin alaa esittelevässä osiossa pyrin muun muassa selvittämään konservoinnin ammattilaisten määrää Suomessa. Vertailukohdan saamiseksi selvitin konservointialan laajuutta myös muissa Pohjoismaissa. Tämä osio valikoitui mukaan tutkimukseen muiden Pohjoismaiden kulttuurillisen, historiallisen ja sosioekonomisen samankaltaisuuden vuoksi. Tämä osa tutkimusta toteutettiin kokonaisuudessaan helmi-maaliskuussa 2013.

¹ Van Mensch 1992: Towards a methodology. WWW-dokumentti.

² Vilkuna 2009: 51.

Työelämää käsittelevää osiota varten toteutettiin toukokuussa 2014 *Kysely konservattoreille ja konservattorin toimessa työskenteleville*. Kyselyllä pyrittiin tavoittamaan mahdollisimman moni alalla oleva tai alaa aktiivisesti seuraava konservattori, jotta ammattikunnan tilanteesta saataisiin mahdollisimman kattava ja ajankohtainen kuva. Kyselyllä kartoitettiin sen työllistymistilannetta ja muun muassa vastaajien asemaa työpaikalla sekä esimerkiksi alan ikä- ja sukupuolijakaumaa.

Kiinnostuin aiheesta oman taustani vuoksi. Valmistuin paperikonservattoriksi EVTEK Muotoiluinstituutista keväällä 2008 ja olen työllistynyt tämän jälkeen alalle melko hyvin. Vaikka oma positioni on alan sisällä, on koko alasta vaikea saada kuvaa. Kuinka paljon meitä on? Miten me työllistymme? Konservointialan laajuuden selvittäminen on haastavaa, sillä vaikka ala on säännöstelty ja suppea, on kaikkien Suomen konservattoreiden tavoittaminen vaikeaa. Tämän lisäksi, vaikka myös konservoinnin opiskelijoiden määrä on hyvin säännöstelty, ei edes tietty koulutus ole yhteinen nimittäjä kaikkien konservattoreiden välillä.

Tässä pro gradu -tutkielmassa pyrin avaamaan suomalaista konservointikenttää parhaani mukaan.

Haluan esittää suuret kiitokset tiedonantajilleni: Nina Jolkkonen-Porander, PKL; Ulla Mättö, MAL; Arja Sundholm, Metropolia; Outi Orhanen, SeAMK; Ari Puolakoski, Luonnontieteellinen keskusmuseo; Karen Borchersen, NKF Denmark; Rannver H. Hannesson, NKF Iceland. Lisäksi haluan kiittää Museoviraston Marianne Koskea ja Pia Lonardia avustaan kyselyn laatimisessa sekä Kaarina Hemminkiä, Annina Hokkasta ja Anna Rajainmaata sen testaamisessa. Aivan viimeiseksi haluan kiittää kaikkia kyselyyn vastanneita.

1.1 Tutkimustehtävä

Tutkimustehtävänäni oli määrittää suomalaisen konservointikentän laajuutta ja konservaattoreiden työllistymistä Suomessa. Tavoitteena oli saada mahdollisimman kattava kuva Suomen konservointikentästä: kuinka paljon konservaattoreita on, kuinka hyvin he ovat työllistyneet ja millaisia puitteita työelämä heille tarjoaa sekä kuinka he ovat verkostoituneet.

Konservaattoreiden määrää selvittäessäni pidin mielekkäänä kirjoittaa myös suomalaisen konservoinnin alan taustoista, eli selvitin lyhyesti muun muassa alan kehitykseen, koulutukseen ja järjestäytymiseen liittyviä seikkoja. Selvitin kuinka Suomalainen konservointiala on verkostoitunut tiiviisti muiden Pohjoismaiden kanssa. Maiden yhdistyksillä on yhteistä historiaa sekä esimerkiksi koulutusyhteistyötä, joten halusin nostaa kyseiset maat vertailukohteiksi Suomalaisen konservointialan laajuuden arvioinnissa. Tässä tutkimustehtävän osiossa pyrin selvittämään Pohjoismaiden konservaattoreiden määriä ja vertaamaan niitä suomalaisten konservaattoreiden määriin.

Konservaattoreiden työllistymistä selvitin kyselyn avulla, jolla pyrittiin tavoittamaan mahdollisimman moni konservaattori tai konservaattorina työskentelevä henkilö. Kysely toteutettiin sähköisenä ja vastauksia kertyi kahden viikon vastausajan puitteissa 164. Kyselyn kysymyksissä tiedusteltiin vastaajien taustoja sekä työelämän sisältöä laajemminkin.

Tutkimuskysymyksiksi muotoutuivat seuraavat kysymykset: Kuinka laaja suomalainen konservointiala on? Kuinka laaja suomalainen konservointiala on

verrattuna muihin Pohjoismaihin? Minkälainen ala konservointi on? Miten konservaatorit työllistyvät Suomessa ja mikä tähän vaikuttaa?

1.2 Proseminaaritutkielma

Tämän tutkimuksen ensimmäinen osio toteutettiin museologian proseminaarityönä keväällä 2013. Seminaaritutkielmassa selvitin eri lähteistä Suomalaisen konservoinnin taustoja sekä konservaatoreiden määrää Suomessa ja muissa Pohjoismaissa. Seminaaritutkielman aihe valikoitui tulevaa gradua ajatellen ja se muotoutui palvelemaan tulevaa tutkimusta parhaansa mukaan. Tässä Pro gradussa seminaaritutkielman aineisto kattaa kohdat *3 Konservointi* sekä *4 Konservointialan laajuus*.

1.3 Pro gradu

Pro gradu -tutkielmaa varten tehtiin kysely keväällä 2014. Gradussa yhdistyvät seminaaritutkielman aineisto sekä kyselyssä hankittu uusi tieto. Gradussa esitellään seminaaritutkielman aineisto ensin taustoittamaan uutta tietoa ja toiseksi määrittämään kyselyn tulosten luotettavuutta. Kyselyn tuloksia käydään ensin läpi seikkaperäisemmin, kysymys kysymykseltä, ja sen jälkeen pyritään selvittämään, mitkä seikat vaikuttavat työllistymiseen konservointialalla. Uusi, kyselyllä hankittu tieto kattaa tästä Pro gradusta kohdat *5 Kysely konservaatoreille ja konservaattoirin toimessa työskenteleville*, *6 Kyselyn tulokset* ja *7 Loppupäätelmät*.

2 TUTKIMUS

Tutkimukseen käytetään sekä laadullisen että määrällisen tutkimuksen metodeja. Tutkimustehtävä itsessään on laadullinen ja siitä esiin tislautuvat kysymykset ovat kuvailevia eli niissä kysytään, minkälainen jokin tietty asia on, tässä tapauksessa suomalainen konservointiala.³

Haastatteluaineiston, painettujen lähteiden ja avointen kyselyvastausten analyysissa käytetään sisällönanalyysin menetelmää, jonka avulla dokumentteja ja vastauksia voidaan jäsentää systemaattisesti ja objektiivisesti. Pyrkimyksenä on tuottaa tutkittavasta ilmiöstä tiivistetty kuvaus, josta voidaan lopulta tehdä päätelmät eli tutkimuksen tulos. Sisällönanalyysin menetelmässä itse aineiston sisältämän informaation hukka on mahdollisimman pieni ja siinä pyritään lähinnä luomaan selkeyttä aineistoon, jotta siitä tehtävät johtopäätökset ovat mahdollisimman luotettavia. Sisällönanalyysissa aineisto hajotetaan aluksi osiin, minkä jälkeen se ryhmitellään ja järjestetään uudelleen loogiseksi kokonaisuudeksi.⁴

Kyselyaineiston analyysi mukautetaan kysymysmuotojen mukaan. Avoimet vastaukset käydään läpi sisällönanalyysin menetelmin ja tämän lisäksi koodataan⁵ ja kvantifioidaan⁶, eli vastaukset jaetaan eri vastaustyyppeihin ja kunkin ryhmän määrät lasketaan. Tällöin avoimien vastausten vastauksista saadaan myös kvantitatiivinen tulos. Sekamuotoiset kysymykset, jotka sisältävät strukturoidut vastausvaihtoehdot ja avoimen *jokin muu, mikä* -vaihtoehdon, analysoidaan suoraan numeroina ja avoimen vastauskentän osalta samoin kuin muutkin avoimet

³ Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2003: 117.

⁴ Tuomi & Sarajarvi 2002: 105, 110.

⁵ Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006: 7.2.2 Koodaus. WWW-dokumentti.

⁶ Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006: 7.3.3 Kvantifiointi. WWW-dokumentti.

vastaukset. Lisää sähköisten kyselyiden kvantitatiivisista ja kvalitatiivisista puolista kirjoittavat Ronkainen ym.⁷

Aiemmin konservointialaa on tutkinut etenkin Tuula Auer Tampereen yliopiston väitöksessään vuonna 2000. Auer käsittelee kattavasti konservointialan profession kehitystä ja esittelee laajasti ammattialan taustoja. Yksi väitöksen tiedonkeruumenetelmistä oli kysely, joka lähetettiin kaikille Suomen konservaattoreille, joita oli kyselyaikana tiedossa 220. Auerin kyselyyn saatiin 99 vastausta, joten kyselyllä tavoitettiin 45% Suomen konservaattoreista.⁸

2.1 Tutkimusaineisto

Konservointialaa taustoittavan osion tutkimusaineistona käytettiin kirjallisia lähteitä: joukkotiedotuksen tuotteita ja niin sanottuja yksityisiä dokumentteja.⁹ Joukkotiedotuksen tuotteet koostuivat kirjoista, oppaista ja konservointialan verkkojulkaisuista sekä lehdistä. Yksityiset dokumentit koostuivat sähköpostitse käydyistä keskusteluista sekä tiedonannoista.

Konservaattoreiden työllisyystilannetta kartoitettiin kyselyn avulla, johon saatiin tilastollisesti riittävä määrä vastauksia. Vastaukset käsiteltiin anonymisti eikä niitä luovuteta kolmannelle osapuolelle. Vastaaajien anonymiteetin turvaamiseksi vastauksia ei myöskään arkistoida.

⁷ Ronkainen, Mertala & Karjalainen 2008: 17-30.

⁸ Auer 2000: 207.

⁹ Tuomi & Sarajarvi 2002: 86.

2.1.1 Yksityiset tiedonannot ja haastattelut

Yksityisten dokumenttien aineistonkeruumenetelmäksi valikoitui haastattelu, koska haastattelun vastausaste on hyvä. Haastatteluun voidaan myös valita henkilöt, joilla on jo valmiiksi tietoa tutkittavasta asiasta.¹⁰ Laadullisessa tutkimuksessa ei pyritä tuottamaan tilastollista tietoa vaan kuvailemaan jonkinlaista ilmiötä. Tästä syystä on tärkeää, että tiedonantajilla on mahdollisimman kattavat tiedot aiheesta. Tämän tutkimuksen kohdalla voidaankin puhua niin sanotusta eliittiotannasta, jossa tiedonantajiksi valitaan vain sellaisia henkilöitä, joilta voidaan odottaa saatavan parhaiten tietoa.¹¹

Yhteyttä otettiin sähköpostilla sellaisiin tahoihin, joilla voitiin olettaa olevan jonkinlaista numeerista tietoa konservointialan ammattilaisten määristä. Suomessa yhteyttä otettiin oppilaitoksiin, joissa konservaattoreita koulutetaan: Metropolia, Seinäjoen ammattikorkeakoulu ja Luonnontieteellinen keskusmuseo. Tämän lisäksi yhteyttä otettiin työelämässä olevien konservaattoreiden määrien arvioimiseksi kahteen alan etujärjestöön: Museoalan ammattiliitto MAL ry ja Pohjoismaisen konservaattoriliiton Suomen osasto ry. Pohjoismaisia vertailulukuja etsittäessä otettiin yhteyttä muihin Pohjoismaisen konservaattoriliiton, Nordiska Konservator Förbundet NKF, jäsenmaihiin. Sähköpostihaastattelut lähetettiin kunkin maan, eli Ruotsin, Norjan, Tanskan ja Islannin, omaan NKF-jaostoon.

Sähköpostihaastattelut toteutettiin strukturoituina haastatteluina eli lomakehaastatteluina.¹² Lomakehaastattelulle on kuvaavaa se, että kysymykset

¹⁰ Tuomi & Sarajärvi 2002: 76.

¹¹ Tuomi & Sarajärvi 2002: 88.

¹² Hirsjärvi ym. 2003: 195.

muotoillaan tiukasti vastaamaan tutkimuksen tehtävänasettelua.¹³ Koska osa vastauksista saatiin kuitenkin vapaassa sähköpostikeskustelun muodossa, varsinainen lomakehaastattelun menetelmä vaihtui oikeastaan paremminkin henkilökohtaiseksi tiedonannoksi. Tämän lisäksi kysymykset muotoiltiin kullekin vastaajalle parhaiten sopivaksi, jolloin strukturoidun haastattelun analyysimenetelmät eivät sovi aineiston analysointiin.

Sähköpostihaastatteluihin vastanneet henkilöt valikoitiin niin sanotulla eliittiotannalla, eli tässä tapauksessa he edustivat omaa organisaatiotaan. Vastatessaan heillä oli lähdeaineistoa käytettävissä ja siitäkin syystä vastausajat venyivät. Tämä aiheuttaa mielestäni sen, että aineistonkeruumenetelmä oli strukturoidun haastattelun menetelmällä muotoilluista kysymyksistä huolimatta jonkinasteista rajankäyntiä henkilökohtaisen tiedonannon, avoimen kyselyn ja strukturoidun haastattelun välillä.

2.1.2 Kysely

Työelämää kartoittava kysely toteutettiin verkkokyselynä Webropol-ohjelmalla. Kyselyn linkki oli avoin ja sitä jaettiin kahden merkittävimmän museo- ja konservointialan sähköpostilistan, Museoliiton ylläpitämän Museopostin ja Konservattoriiliiton sähköpostilistan välityksellä. Tämän lisäksi linkkiä sai jakaa vapaasti asianomaisille tahoille. Kysely toteutettiin yhteistyössä Museoviraston Kehittämispalveluiden ja Kansallismuseon kanssa aikavälillä 7.-21.5.2014. Kyselyyn vastasi anonymisti yhteensä 164 vastaajaa ja kysymykset pyrkivät muun muassa kartoittamaan konservointialan työllisyystilannetta keväällä 2014. Kyselyn

¹³ Tuomi & Sarajärvi 2002:77.

kysymykset olivat muodoltaan sekamuotoisia ja avoimia kysymyksiä¹⁴. Kysymykset koostuivat muun muassa peruskysymyksistä sekä koulutustaustaa ja elämäntilannetta käsittelevistä kysymyksistä.¹⁵

Kyselyn haavoittuvuus on ilmeinen, sillä sitä jaettiin avoimena linkkinä ja sen toivottiin leviävän mahdollisimman laajalle¹⁶. Kyselyn vastauksia ei haluttu rajoittaa esimerkiksi IP-osoitteiden rajoituksilla, vaan kyselyyn oli mahdollista vastata samalta koneelta useampaan kertaan. Tässä päätettiin luottaa konservointialan jäsenten rehellisyyteen ja haluun tuottaa todenmukaista tietoa alan nykytilasta.

Kyselyn *havaintoyksikkö*¹⁷ on suomalainen konservaattori ja kyselyn *perusjoukko*¹⁸ on kaikki Suomen konservaattorit. Valitettavasti perusjoukkoa oli mahdoton määritellä¹⁹ ja tästä johtuen kyselyn tuottaman aineiston edustavuutta, toisin sanoen tarkkaa vastausprosenttia, ei pystytä arvioimaan. Ronkainen kirjoittaa laajemminkin sähköisten kyselyiden ongelmallisuudesta ja ehdottaakin, että sähköisten kyselyjen aineistot voidaan ajatella otantamenetelmältään eräänlaiseksi valikoituneeksi näytteeksi.²⁰

Koska sähköisten kyselyiden ongelma on edustavuuden ja samalla kadon arviointi, on Ronkaisen mukaan tärkeämpää pohtia vastaajien valikoitumista. Ronkainen kutsuu tätä *aineiston sisällölliseksi tai teoreettiseksi näytenäkökulmaksi*.²¹ Tässä kyselyssä näytenäkökulmaksi valikoitui seminaarityön pohjalta tehtyjen

¹⁴ Ronkainen, Karjalainen & Mertala 2008: 34-35.

¹⁵ Liite 5. Kyselyn kysymykset.

¹⁶ Liite 5. Saatekirje.

¹⁷ Menetelmäopetuksen tietovaranto 2009: Otos ja otantamenetelmät. WWW-dokumentti.

¹⁸ Menetelmäopetuksen tietovaranto 2009: Otos ja otantamenetelmät. WWW-dokumentti.

¹⁹ Ks. 4.3 Yhteenveto

²⁰ Ronkainen 2008: 72.

²¹ Ronkainen 2008: 74.

johtopäätösten perusteella ne konservaattorit, jotka alan eettisten ohjeiden²² mukaisesti seuraavat aktiivisesti omaa alaansa. Vielä tarkemmin näytenäkökulmaksi valikoituivat ne alan toimijat, jotka seuraavat alan sähköistä tiedotusta, eli kuuluvat 1) Konservaattoreiden sähköpostilistalle 2) Museoliiton ylläpitämään Museopostiin 3) saavat tiedon kyselystä henkilöltä, joka seuraa näitä tiedotuskanavia aktiivisesti.

2.2 Tutkimuksen luotettavuus, merkitys ja etiikka

Pyrkimyksenä on tuottaa mahdollisimman luotettavaa tutkimustietoa. Tälle toi haasteensa kuitenkin se seikka, että kenelläkään ei tunnu olevan aukotonta tietoa konservoinnin alan koosta. Osa alan ammattilaisista on kouluttautunut ulkomailla tai ennen virallisen koulutusohjelman aloittamista, ja osaa ei yksinkertaisesti pysty tavoittamaan esimerkiksi alan etujärjestöjen kautta.

Kuitenkin alan ammattieettiset säännöt huomioon ottaen voisi olettaa, että alalla aktiivisesti toimivat henkilöt pyrkisivät verkostoitumaan mahdollisimman hyvin esimerkiksi pysyäkseen uusimman koulutuksen tasalla, jota alan etujärjestöt tarjoavat. Siksi uskon, että tutkimuksen tulos on suuntaa-antava ja antaa ainakin jonkinlaisen kuvan ammattialan koosta ja tilanteesta Suomessa.

Hyvän tieteellisen käytännön mukaisesti²³ pyrin noudattamaan korkeinta tutkimuseettistä tasoa. Eettisesti toteutettu tutkimus huolehtii tutkimuskohteen ja tiedonantajien oikeuksista ja siitä, että heitä ei esimerkiksi johdeta harhaan. Merkittävää on myös selvittää tutkittaville tahoille tai tiedonantajille, mikä tutkimuksen tarkoitus on tai kuinka heiltä saatua tietoa on tarkoitus hyödyntää.

²² Ks. 3.1 Ammatin määritelmä ja eettiset ohjeet

²³ Tuomi & Sarajärvi 2002: 129.

Tutkimuksen osapuolien on myös oltava vapaaehtoisesti mukana tutkimuksessa, ja heidän oikeusturvansa ei saa vaarantua tutkimuksen myötä.

Lähetin jokaiselle haastateltavalle taholle alkukirjeen,²⁴ jossa selvitin tutkimuksen motiiveja ja tarkoitusta. Kysyin kirjeessä lupaa haastatella tai lähettää kyselyn ja sen saatuani lähestyin heitä kysymyksilläni.²⁵ Tämän lisäksi tietolähteeni usein toimittivat lisämateriaalia ja -tietoa muun muassa omasta järjestöstään tai vaihtoehtoisista tietolähteistä.

Kyselyn alkuun ja kyselykutsuun liittyi saatekirje²⁶, jossa kerrotaan vastaajan oikeuksista mm. vastata anonymisti. Tämä tuntui huolettavan monia vastaajia heidän loppukommenteissaan ja asiaan kiinnitettiin erityistä huomiota vastausten raportoinnissa. Yksittäinen vastaaja saattaa tunnistaa oman vastauksensa, jos sitä siteerataan tarkemmin, mutta yksittäistä vastausta ei voida yhdistää vastaajan muihin vastauksiin, kuten tietoon erikoistumisalasta tai valmistumisvuodesta. Vastauksia ei myöskään luovuteta kolmannelle osapuolelle tai arkistoida myöhempää käyttöä varten, vaan vastaukset tuhoetaan sen jälkeen kun tutkimusprosessi on kokonaisuudessaan saatu päätökseen.

²⁴ Liitteet 1 & 2.

²⁵ Liitteet 3 & 4.

²⁶ Liite 5. Saatekirje.

3 KONSERVOINTI

Konservointi on ala, jonka tarkoituksena on edistää kulttuuriperinnön säilymistä.²⁷ Konservattorit ovat vastuussa kulttuuriperinnön säilymisestä paitsi sen määrittäjille, omistajille ja tekijöille, myös yleisölle ja jälkipolville.²⁸ Säilytettävän kulttuuriperinnön piiriin kuuluu muun muassa esineet, kirjalliset ja kuvalliset dokumentit, rakennukset ja tilakokonaisuudet.²⁹ Kulttuuriperintömme säilymisen vaarantavat muun muassa ympäristön olosuhteet, tuholaiset ja home. Myös esineiden käsittely, korjaustoimenpiteet tai esimerkiksi modernit materiaalit saattavat aiheuttaa vaaraa. Konservattorin tehtävänä on suojata kulttuuriperintöä tällaiselta vaaralta tai hidastaa jo alkanutta vaurioitumista.³⁰

Ammatillisesti konservattorin osaaminen sijoittuu historia-aineiden, museologian, kemian ja materiaaliopin alueille ja tekee siitä hyvin poikkitieteellisen ammatin.³¹ Konservattorilta vaaditaan materiaalin- ja vanhenemisen prosessien tuntemusta sekä kykyä hahmottaa kulttuurihistoriallisia konteksteja.³² Konservattori päättää kulloisestakin toimenpiteestä oman ammattitaitonsa sekä ammattieettisen ohjeiston pohjalta. Olennaista on, että käsittely ei aiheuta kohteelle lisävaurioita tai hämää sen alkuperäisyyttä.³³

Yksinkertaisimmillaan konservointi on puhdistamista tai suojaamista, mutta myös restaurointitoimenpiteitä voi sisältyä konservointiin. Tällöin esineestä pyritään

²⁷ Kecskeméti 2009: 202.

²⁸ E.C.C.O. 2002: I.

²⁹ Pohjoismaisen konservattoriliiton Suomen osasto ry: Mitä konservointi on? WWW-dokumentti.

³⁰ Pohjoismaisen konservattoriliiton Suomen osasto ry: Mitä konservointi on? WWW-dokumentti.

³¹ Kecskeméti 2009: 202.

³² Kecskeméti 2009: 202.

³³ Pohjoismaisen konservattoriliiton Suomen osasto ry: Mitä konservointi on? WWW-dokumentti.

saamaan esteettisesti eheä kokonaisuus lisäämällä siihen uutta materiaalia, jota siinä ei ole alkuperäisesti ollut. Tällaisen restauroinnin tulisi kuitenkin aina erottua melko helposti ja olla mahdollisimman helposti poistettavissa.³⁴

Ennaltaehkäiseväksi konservoinniksi luetaan toimenpiteet, joilla pyritään parantamaan esimerkiksi esineen käsittely- ja säilytysolosuhteita ja suojamateriaaleja.³⁵ Konservattori vastaa esineen käyttöön, turvallisuuteen ja säilytykseen liittyvistä seikoista, ja laajimmillaan konservoinnin piiriin voidaankin lukea kokoelmien säilyttämisen kokonaisvaltainen hallinta.³⁶

Konservoinnin määritelmässä on päästy jalostuneeseen muotoon ottaen huomioon, että itse suojelun ja restauroinnin (sekä konservoinnin) asenteet ja aatteet ovat eläneet ja oikeastaan muotoutuneet vasta 1900- ja 2000-lukujen aikana. Alan ilmapiirin kehitys on havaittavissa esimerkiksi Ateenan ja Venetsian julistuksia tarkastelemalla. Ateenan julistuksessa 1931 restaurointi tarkoitti käytännössä rekonstruktiota, mitä puolestaan pyrittiin jo hillitsemään Venetsian julistuksen myötä 1964. Tällöin oltiin havahduttu siihen, miten toisessa maailmansodassa tuhoutuneiden alueiden jälleenrakennustyötä tehtiin laajalti rekonstruoiden. Venetsian julistuksessa kehoitettiin kunnioittamaan myös lähemmän historian jälkiä, mikä puolestaan kuuluu jo luonnollisena osana nykykonservattorin ajatusmaailmaan.³⁷

³⁴ Pohjoismaisen konservattoriliiton Suomen osasto ry: Mitä konservointi on? WWW-dokumentti.

³⁵ Pohjoismaisen konservattoriliiton Suomen osasto ry: Mitä konservointi on? WWW-dokumentti.

³⁶ Kecskeméti 2009: 202.

³⁷ Kairamo 1992: Venetsian julistus. WWW-dokumentti.

3.1 Ammatin määritelmä ja eettiset ohjeet

European Confederation of Conservator-Restorers' Organisations, lyhyemmin E.C.C.O.,³⁸ määrittää ammatillisessa ohjeistossaan konservaattorin ammatin seuraavasti:

Konservaattori on ammattilainen, jolla on koulutus, tiedot, taidot, kokemus ja ymmärrys toimia kulttuuriperinnön säilyttämiseksi tulevaisuutta varten – –.

– – Konservaattori edistää kulttuuriperinnön havaitsemista, arvostamista ja ymmärtämistä sen ympäristöllisen kontekstin, merkityksen ja fyysisten ominaisuuksien suhteen.

Konservaattori ottaa vastuulleen ja suorittaa strategista suunnittelua, diagnostista tutkimusta, konservointisuunnitelmien ja hoitoehdotusten laatimista, ennaltaehkäisevää konservointia, konservointikäsittelyjä, havaintojen dokumentointia ja mahdollisen puuttumisen kohteisiin eri toimenpitein.³⁹

Saman dokumentin mukaan konservaattorin työkenttään kuuluu myös muun muassa alan kehittäminen, asiantuntijatehtävät, tutkimus sekä tiedon jakaminen kulttuuriperinnön säilyttämiseksi. Konservointi eroaa lähialoistaan, esimerkiksi restauroinnista tai taidekäsityöammateista, koska sen ensisijainen tarkoitus on kulttuuriperinnön säilyttäminen.⁴⁰

E.C.C.O. on eurooppalaisten konservointialan järjestöjen kattojärjestö, joka pyrkii toimillaan ja julkilausumillaan edistämään konservoinnin ja konservaattoreiden

³⁸ E.C.C.O.:sta lisää kappaleessa 3.2.2 E.C.C.O. – European Confederation of Conservator-Restorers' Organisations

³⁹ E.C.C.O. 2002: I.

⁴⁰ E.C.C.O. 2002: I.

asemaa Euroopassa.⁴¹ E.C.C.O:n eettiset ohjeet määrittävät konservaattoreille ne periaatteet, velvollisuudet ja toimintatavat, joihin hänen on työssään sitouduttava.⁴²

Ammattieettiset ohjeet kuvaavat konservaattoreiden oikeuksia ja velvollisuuksia. Yksi merkittävimmistä velvollisuuksista on velvollisuus auttaa hätätapauksissa kulttuuriperinnön säilyttämisessä. Tällöin konservaattori on velvollinen tekemään kaikkensa erikoistumisalastaan riippumatta.⁴³ Esimerkkitapaus tämän velvollisuuden täyttämisestä tapahtui 1960-luvun lopulla Firenzessä, jolloin tulvien aiheuttaman kulttuurikatastrofin myötä pelastustöihin lähdettiin aina Suomesta asti.⁴⁴

Ammattieettisissä ohjeissa konservoinnin määritellään olevan yleishyödyllistä toimintaa, jota tulee harjoittaa kansallisten ja kansainvälisten lakien ja sopimusten mukaisesti. Konservaattorin tulee ottaa erityisesti huomioon ne lait, jotka käsittelevät varastettua tavaraa. Konservaattorilla on lisäksi oikeus kieltäytyä sellaisesta ammatillisesta pyynnöstä, jonka hän katsoo sotivan ammattieettisiä ohjeita tai lakeja vastaan.⁴⁵

Konservaattorin tulee kunnioittaa kulttuuriperintöä, ja hänen on otettava huomioon sen yhteiskunnallinen merkitys sitä käsiteltäessä. Konservaattorin tulee kunnioittaa esineen fyysistä koskemattomuutta sekä sen esteettisiä, historiallisia ja henkisiä arvoja, ja työhön ryhdyttäessä on noudatettava korkeimpia laatuvaatimuksia huolimatta kohteen rahallisesta arvosta.⁴⁶

⁴¹ E.C.C.O. 2011: Welcome to E.C.C.O. WWW-dokumentti.

⁴² E.C.C.O. 2002: II.

⁴³ E.C.C.O. 2002: II.

⁴⁴ Reijonen 2010: 309.

⁴⁵ E.C.C.O. 2002: II.

⁴⁶ E.C.C.O. 2002: II.

Ainoastaan välttämättömät toimenpiteet suoritetaan ja niissä käytetään sellaisia tunnettuja menetelmiä ja tuotteita, jotka eivät ajanmukaisen tiedon mukaan aiheuta vaaraa kulttuuriperinnölle, ympäristölle tai ihmisille. Konservattorin on lisäksi ryhdyttävä ainoastaan sellaiseen työhön, johon hänellä on pätevyys. Hänet on lisäksi velvoitettu kouluttautumaan omien tietojen ja taitojen lisäämiseksi, jotta työn laatu pysyy korkeimmalla mahdollisella tasolla.⁴⁷

Kattavista eettisistä ohjeista huolimatta Auer kirjoittaa väitöksessään, kuinka eettiset ohjeet ovat valitettavan riittämättömiä ratkaisemaan käytännön työelämän konflikteja⁴⁸. Tämä käy myös ilmi kyselyyn tulleista vastauksista, joissa kuvaillaan työelämän haasteita ja niiden luomaa painetta taipua kompromissiratkaisuihin.

3.2 Ammatin kehitys ja järjestäytyminen

Tarve konservointialan syntymiselle lisääntyi vähitellen kokoelmien kartunnan myötä. Euroopassa työskenteli jo 1600-luvulla maalausten kunnostamiseen erikoistuneita taiteilijoita, mutta Suomessa kehitys on ollut melko myöhäistä. Ennen 1800-luvun puoliväliä maassa ei ollut merkittäviä kokoelmia, joten niiden hoidollekaan ei ollut tarpeita. Poikkeuksena voidaan pitää kuitenkin kirkollista esineistöä, joiden kunnosta huolehdittiin liturgisen käytön näkökulmasta. Ammatin perustana säilyi pitkään käsityöläiskoulutus.⁴⁹

Suomalaisen konservoinnin ammatillistuminen alkoi 1930-luvulla, kun ero käsityöläisyyden ja museaalisen säilyttämisen välillä alkoi hahmottua.

⁴⁷ E.C.C.O. 2002: II.

⁴⁸ Auer 2000: 91

⁴⁹ Reijonen 2010: 288.

Museoesineiden kunnostamista ei enää nähty ainoastaan korjaamisena, vaan niiden käsittelyn ajateltiin vaativan erityisosaamista. Museolaitokset lähettivät konservaattoreita kouluttautumaan ulkomaille sekä harjoittivat laajaa kansainvälistä verkostoitumista.⁵⁰ Konservaattoreiden tehtäväkenttään kuului oman työn lisäksi opetusvelvollisuus ja heidät veloitettiin pitämään harjoittelijoita.⁵¹

Sotien jälkeisessä Suomessa, 1940- ja 1950-luvuilla, konservoinnin ala jatkoi kehittymistä erikoistuneempaan suuntaan. Esimerkiksi taidekonservaattorista oli tullut korjaajan sijaan ”– *tieteen nimeen vannova totuudenetsijä, taideteosten havainnoinnissa objektiivisuuteen pyrkivä diagnostikko*”. Myös vastualueet laajenivat: konservaattorin tehtäväkenttään alettiin lukea asiantuntijatehtävät, lausunnot ja teostarkastukset ja muun muassa kuljetusten sekä taideteosten kopioinnin valvominen.⁵²

Konservaattoreiden ammattijärjestö perustettiin vuonna 1963 nimellä ”*Pohjoismainen Konservaattoriliitto- Suomen osasto*”.⁵³ Perustajajäseniä oli yhdeksän,⁵⁴ mutta jo 1980-luvun alussa järjestöön kuului 84 jäsentä.⁵⁵

3.2.1 Järjestäytyminen Suomessa

1960-luvulla konservoinnin ammatillistuminen alkoi toden teolla.⁵⁶ Aika oli otollinen kulttuurikentän laajentumiselle, ja esimerkiksi museokenttä sekä muut julkisen

⁵⁰ Reijonen 2010: 298–299.

⁵¹ Reijonen 2010: 306.

⁵² Reijonen 2010: 304–305, 308.

⁵³ Auer 2010: 7.

⁵⁴ Auer 2010: 7.

⁵⁵ Pohjoismaisen konservaattoriliiton Suomen osasto ry 1982: 5.

⁵⁶ Auer 2010: 7.

sektorin alat kasvoivat.⁵⁷ Jotta konservointi saavutti virallisen aseman, edellytti tämä järjestäytymistä omaksi ammattikunnaksi sekä pyrkimystä alan koulutuksen saamiseksi.⁵⁸

PKL Pohjoismaisen konservaattoriliiton Suomen osasto ry

PKL perustettiin vuonna 1963 Suomen konservaattoreiden omaksi etujärjestöksi ja Suomen viralliseksi erillisosastoksi osaksi Pohjoismaista konservaattoriliittoa NKF:a.⁵⁹ Konservattoriliiton Suomen osasto on poliittisesti sitoutumaton järjestö, joka edustaa suomalaista konservointialaa.⁶⁰ Järjestö ajoi konservoinnin koulutuksen saamista Suomeen 1960-luvulta lähtien ja onnistui siinä lopulta vuonna 1984.⁶¹ Nykyään järjestö pyrkii edistämään ammatin asemaa, valvomaan alan etuja sekä tarjoaa jäsenilleen koulutusta, tutustumiskäyntejä ja muuta toimintaa.⁶² Tämän lisäksi konservaattoriliitto julkaisee omaa lehteä.⁶³

Konservaattoriliiton jäseneksi voivat hakeutua vähintään ammattikorkeakoulutasoisen koulutuksen saaneet konservaattorit tai konservaattoriksi opiskelevat. Jäsenet jaetaan opiskelijajäseniin sekä varsinaisiin

⁵⁷ Palviainen 2010: 324.

⁵⁸ Auer 2010: 7-8.

⁵⁹ Reijonen 2010: 309.

⁶⁰ Pohjoismaisen konservaattoriliiton Suomen osasto ry: PKL-Pohjoismaisen konservaattoriliiton Suomen osasto ry. WWW-dokumentti.

⁶¹ Auer 2010: 10.

⁶² Pohjoismaisen konservaattoriliiton Suomen osasto ry: PKL-Pohjoismaisen konservaattoriliiton Suomen osasto ry. WWW-dokumentti.

⁶³ Pohjoismaisen konservaattoriliiton Suomen osasto ry: Jäsenyys. WWW-dokumentti.

jäseniin, jollaiseksi voi hakea kahden vuoden työkokemuksen jälkeen. Tämän lisäksi yhdistykseen kuuluu liitännäisjäseniä, yhteisökannattaja- ja kunniajäseniä.⁶⁴

Museoalan ammattiliitto MAL ry

Museoalan ammattiliitto MAL ry perustettiin vuonna 1969 museoalan ammattilaisten ammatti- ja edunvalvontajärjestöksi.⁶⁵ Tarve järjestön syntyyn johtui museoalan virkojen lisääntymisestä.⁶⁶ Järjestö kuuluu Akavaan Akavan Erityisalat ry:n kautta.⁶⁷

Kansainvälinen museoneuvosto ICOM määrittelee museoammattilaiseksi sellaisen henkilön, joka on saanut koulutuksen alalle tai jolla on käytännön taidot museotoimintaan liittyvillä aloilla.⁶⁸ MAL:n arvion mukaan noin 80 % museoalan ammattilaisista kuuluu järjestöön, yhteensä noin 1 700 jäsentä. Järjestön jäsenet koostuvat museoalan ammattilaisista, joista lukumäärällisesti eniten edustettuina ovat museonjohtajat, tutkijat, museoamanuenssit ja konservaatorit.⁶⁹ Jäsenistä noin 75 % työskentelee julkisella sektorilla ja yksityisellä noin 25 %. Museoalan naisvaltaisuus käy ilmi myös Museoalan ammattiliiton tilastoista: jäsenistä 74 % on naisia.⁷⁰

⁶⁴ Pohjoismaisen konservattoriiliiton Suomen osasto ry: Jäsenyys. WWW-dokumentti.

⁶⁵ Museoalan ammattiliitto MAL ry 2013: Uusia tapoja tehdä vanhoja asioita. WWW-dokumentti.

⁶⁶ af Hällström ym. 2011: 106.

⁶⁷ Museoalan ammattiliitto MAL ry 2013: Uusia tapoja tehdä vanhoja asioita. WWW-dokumentti.

⁶⁸ af Hällström ym. 2011: 16.

⁶⁹ Museoalan ammattiliitto MAL ry 2013: Uusia tapoja tehdä vanhoja asioita. WWW-dokumentti.

⁷⁰ af Hällström, Herranen, Mäkinen, Mättö, Nylund & Säaskilahti 2011: 75.

Museoalan ammattiliiton päätehtävä on jäsentensä etujen valvominen muun muassa palkkausasioissa. Järjestö ottaa lisäksi kantaa toimenkuva- ja nimikeasioihin. Tämän lisäksi MAL antaa lausuntoja ja tekee esityksiä sekä aloitteita, jotka koskevat museoalan ammattilaisten koulutusta ja asemaa. Museoalan ammattiliiton jäsenetuihin kuuluu muun muassa juridinen tuki, paikallisen luottamusmiehen palvelut sekä esimerkiksi ansiosidonnainen työttömyysturva, urapalvelut ja järjestön tarjoama koulutus sekä jäsenkirjeet, jäsenoppaat ja jäsenlehti.⁷¹

3.2.2 Kansainvälinen järjestäytyminen

Kansainvälinen verkostoituminen on merkittävää alalla, jolla jo ammattieettiset ohjeet velvoittavat pysymään uusimman tutkimuksen tasalla. Tästä syystä suomalaiset konservaatorit hakevat oppia sekä yhteyksiä kansainvälisten järjestöjen kautta. Suuri yksittäinen motivaatio johonkin kansainväliseen järjestöön kuulumisella on järjestön julkaisutoiminta: jäsen pääsee lukemaan alan viimeisimmät julkaisut. Yksittäinen konservaattori voi olla henkilökohtaisesti jonkin järjestön jäsen tai kuulua siihen esimerkiksi työpaikkansa tai PKL:n kautta.

Nordiska Konservator Förbundet – NKF

NKF perustettiin vuonna 1950 Ruotsissa. Tarve NKF:n perustamiselle kumpusi pohjoismaisen yhteistyön ja verkostoitumisen tarpeesta. Kansainväliseksi toiminta

⁷¹ Museoalan ammattiliitto MAL ry: Museoalan ammattiliitto yhdistää kulttuuriperinnön ammattilaiset!

kehittyi jo kevään 1951 kokouksessa, johon oli kutsuttu edustajat Ruotsista, Norjasta ja Suomesta.⁷²

Nykyään NKF:n jäsenmaita ovat Suomi, Ruotsi, Norja, Tanska ja Islanti.⁷³ Liitto toimii pohjoismaisten konservaattoreiden järjestöjen kattojärjestönä, jonka tarkoituksena on ylläpitää pohjoismaista yhteistyötä. NKF järjestää kolmen vuoden välein pohjoismaisen konservoinnin kongressin sekä pienempiä, vuosittain järjestettäviä koulutustapahtumia.⁷⁴ Tämän lisäksi NKF julkaisee kahdesti vuodessa tieteellistä julkaisua nimeltä Meddelelser om Konservering.⁷⁵

NKF muodostaa pohjoismaisen osaston konservointialan kansainvälisessä järjestössä The International Institute for the Conservation of Artistic and Historic Works (IIC). Pohjoismaisen osaston nimi on Nordic IIC.⁷⁶

E.C.C.O. – European Confederation of Conservator-Restorers' Organisations

E.C.C.O. on eurooppalaisten konservointialan järjestöjen katto-organisaatio, joka perustettiin vuonna 1991.⁷⁷ Järjestö pyrkii edustamaan ja edistämään konservointialaa ja alan ammattiosaamista Euroopassa. E.C.C.O. julkaisee ja päivittää alan ammattieettisiä ohjeita,⁷⁸ joiden avulla konservoinnin alan ammatin

⁷² Bo Wildenstam Ehrströmin mukaan. Ehrström 1988: 6.

⁷³ Nordiska Konservator Förbundet – NKF. WWW-dokumentti

⁷⁴ Pohjoismaisen konservaattoriiliiton Suomen osasto ry: Pohjoismaisen Konservaattoriiliiton Liittoneuvosto. WWW-dokumentti.

⁷⁵ Pohjoismaisen konservaattoriiliiton Suomen osasto ry: Jäsenyys. WWW-dokumentti.

⁷⁶ Nordiska Konservator Förbundet – NKF. WWW-dokumentti.

⁷⁷ E.C.C.O. 2011: History of E.C.C.O. WWW-dokumentti.

⁷⁸ Ks. 3.1 Ammatin määritelmä ja eettiset ohjeet

vaatimukset, koulutus ja toimintaperiaatteet saadaan standardoitua ympäri Euroopan. Jäseniä E.C.C.O:lla on yli 5 000.⁷⁹

Muita kansainvälisiä järjestöjä

Konservointialan kansainvälinen verkostoituminen on hyvin laajaa, ja alalle on kehittynyt useita kansainvälisiä toimijoita. Läheisimmin Suomen konservointialaan linkittyvät IIC, joka mainittiin jo aiemmin, sekä muun muassa ICCROM, International Centre for the Study of the Preservation and Restoration of Cultural Property, joka on merkittävä toimija konservoinnin koulutuksen ja tutkimuksen saralla.⁸⁰ Tämän lisäksi merkittävä järjestö on esimerkiksi ICOM-CC, International Council of Museums – Committee for Conservation, joka on ICOMin suurin yksittäinen komitea.⁸¹ Laadukkaiden julkaisujensa vuoksi suosittu on myös AIC American Institute for Conservation of Historic and Artistic Works.⁸²

Kansainvälisissä järjestöissä toiminta jakautuu useimmiten materiaali- ja projektiryhmiin, jotka järjestävät koulutusta ja tapaamisia asiansa edistämiseksi.⁸³

3.3 Konservoinnin koulutus

Eurooppalaisen konservoinnin koulutuksen laatuvaatimukset määritellään E.C.C.O:n ammatillisessa ohjeistossa. Koulutuksen tulee olla laadukasta ja

⁷⁹ E.C.C.O. 2011: Welcome to E.C.C.O. WWW-dokumentti.

⁸⁰ ICCROM 2012: What is ICCROM. WWW-dokumentti.

⁸¹ ICOM-CC: About ICOM-CC. WWW-dokumentti.

⁸² AIC 2013. WWW-dokumentti.

⁸³ ICOM-CC: Working Groups Home. WWW-dokumentti.

valmistaa konservaattori selviytymään ammatissaan museoalan asiantuntijatehtävissä, ja koulutuksen tulee sisältää käytännön harjoituksia ja aitojen historiallisten esineiden käsittelyä sekä teoreettisia opintoja. Teoreettisissa opinnoissa yhdistyvät luonnontieteet ja humanistiset aineet, kuten kemia, biologia, historia ja filosofia, sekä ammatin erikoisaineet, kuten dokumentointi, materiaalien tuntemus ja esimerkiksi konservoinnin teoria sekä eri konservointimenetelmien tunteminen.⁸⁴

E.C.C.O:n ohjeiden mukaisesti konservoinnin koulutuksen tulisi olla vähintään ylemmän korkeakoulututkinnon (MA) tasoista, ja tämän jälkeen olisi oltava mahdollisuus opiskella tohtoritutkintoon asti.⁸⁵ Euroopassa tähän on jo osittain päästy, mutta Pohjoismaissa tämätasoista koulutusta tarjoaa vasta Ruotsi ja Tanska.⁸⁶

3.3.1 Konservoinnin koulutus Suomessa

Konservoinnin koulutuksen saamista Suomeen alettiin ajaa jo 1960-luvulla.⁸⁷ Koulutusehdotukset kokivat vastatuulta seuraavalle vuosikymmenelle asti, kunnes viimein vuonna 1973 alkoi konservoinnin koulutuksen suunnitteluvaihe, joka kesti yli kymmenen vuotta. Suunnitteluvaiheessa muun muassa arvioitiin konservaatteiden lähiaikojen kokonaistarvetta, ja kahdeksan suuntautumisalan koulutussuunnitelma valmistui vuonna 1979.⁸⁸ Ennen koulutuksen alkamista PKL ja Helsingin yliopisto antoivat jo työelämässä olleille konservaatteille pätevyyskoulutusta, ja viimein

⁸⁴ E.C.C.O. 2003: III.

⁸⁵ E.C.C.O. 2003: III.

⁸⁶ Kecskeméti 2009: 208.

⁸⁷ Auer 2010: 8.

⁸⁸ Auer 2010: 9.

syksyllä 1984 konservoinnin opistoasteinen koulutus alkoi Vantaan käsi- ja taideteollisessa oppilaitoksessa. Poikkeuksena oli luonnontieteellisen alan konservointi, jonka koulutus päätettiin säilyttää oppisopimusmuotoisena Luonnontieteellisen keskusmuseon konservointiosastolla.⁸⁹

Konservoinnin opistoasteinen koulutus kesti kolme vuotta, ja aloituspaikkoja oli 24 joka toinen vuosi. Erikoistumisaloja kierrätettiin siten, että kymmenen vuoden aikana konservaattoreita koulutettiin seitsemälle eri suuntautumisalalle. Vuoteen 1994 asti sidosryhmiltä tiedusteltiin, minkä alan konservaattoreille olisi kysyntää, ja suuntautumisalalat valittiin sen mukaisesti.⁹⁰

Vuonna 1994 konservaattorin tutkinto muuttui korkeakoulututkinnoksi osana Vantaan ammattikorkeakoulukokeilua. Koulutus muuttui 3,5 vuoden pituiseksi ja alussa mukana olivat vain paperi-, esine- ja maalaustaiteiden konservointi. Vuonna 1997 tekstiili- ja huonekalukonservointi liitettiin mukaan työvoimapolitiittisen rahoituksen turvin. Seuraavana vuonna konservoinnin koulutus siirtyi Espoon-Vantaan teknilliseen ammattikorkeakouluun, ja vuonna 2000 opetusaika piteni neljään vuoteen.⁹¹

Rakennuskonservoinnin suuntautumisala lakkautettiin Vantaalla 1990-luvun alussa ja rakennuskonservoinnin koulutuksen tarvetta selvitettiin laajemmin. Selvityksen seurauksena koulutus päätettiin sijoittaa Seinäjoelle ja ensimmäiset opiskelijat aloittivat Seinäjoen ammattikorkeakoulussa tammikuussa 1995.⁹² 2000-luvun alussa Seinäjoella siirryttiin aloittamaan rakennuskonservaattoreiden koulutus joka vuosi, ja

⁸⁹ Auer 2010: 10.

⁹⁰ Auer 2010: 11.

⁹¹ Auer 2010: 11.

⁹² Orhanen 2012: 6.

siten sisäänottomäärät olivat samansuuruiset kuin Vantaalla kaikissa suuntautumisaloiissa yhteensä.⁹³

Vuonna 2012 rakennuskonservaattoreiden koulutus päätettiin lakkauttaa siten, että uusia opiskelijoita ei oteta enää sisään vuonna 2013. Päätöksen oppilaitoksen pienimmän oppiaineen lakkauttamiseen teki ammattikorkeakoulun hallinto, jolla oli paineita vähentää opiskelupaikkoja. Päätöksen pelätään vaikuttavan Suomen rakennusperinteen säilymiseen.⁹⁴

Nykyään konservaattoreita kouluttaa Metropolia AMK ja Luonnontieteellinen keskusmuseo. Metropoliaassa järjestetään koulutusta esine-, huonekalu-, interiööri-, maalaustaiteen-, paperi- ja tekstiilikonservoinnissa.⁹⁵ Uudet opiskelijat aloittavat kussakin suuntautumisvaihtoehdossa neljän vuoden välein, ja aloituspaikkoja on kullekin linjalle kymmenen.⁹⁶

Luonnontieteellisen alan konservaattorin opinnot ovat opetusministeriön vahvistama ammattitutkinto, ja opinnot suoritetaan oppisopimuskoulutuksella Luonnontieteellisessä keskusmuseossa Helsingissä. Alalle valmistuu noin yksi luonnontieteen alan konservaattori kahdessa vuodessa. Ensimmäinen virallinen opetusohjelma on vuodelta 1986, mutta epävirallisesti koulutusta on tarjottu jo 1970-luvulta saakka.⁹⁷

Suomessa on voinut opiskella ylemmän ammattikorkeakoulutason tutkinnon konservoinnissa vuodesta 2006 alkaen, johon Vantaan konservoinnin

⁹³ Ernvall 2012: 6–7.

⁹⁴ Ernvall 2012: 6–7.

⁹⁵ Metropolia AMK 2012: Koulutustarjonta. WWW-dokumentti.

⁹⁶ Auer 2010: 12.

⁹⁷ Puolakoski 2013, haastattelu.

koulutusohjelma sai oikeuden ainoana kulttuurialan koulutusohjelmana.⁹⁸ Opinnot on tarkoitettu tehtäväksi työn ohessa ja ne kestävät kaksi vuotta.⁹⁹ Ylempi AMK-tutkinto ei kuitenkaan ole akateeminen tutkinto, vaikka alalla olisi halua kehittää konservoinnin koulutusta akateemisempaan suuntaan.¹⁰⁰

3.3.2 Konservoinnin koulutus Pohjoismaissa

Tanskassa konservaattoreita kouluttaa The Royal Danish Academy of Fine Arts, Schools of Architecture, Design and Conservation.¹⁰¹ Suuntautumisvaihtoehtoina BA- ja MA-tason opinnoille ovat paperikonservointi, ”monumentaalisen taiteen” ja rakennuspintojen konservointi, maalaustaiteen konservointi, esinekonservointi sekä luonnontieteellisen alan konservointi.¹⁰² Tanskassa on myös mahdollisuus osallistua kolmivuotisiin jatko-opintoihin.¹⁰³

Ruotsissa konservointia voi opiskella Göteborgin yliopiston luonnontieteellisessä tiedekunnassa.¹⁰⁴ Suuntautumisvaihtoehdot BA-tason opintoihin ovat maalaustaiteen-, arkeologisen materiaalin, tekstiilin ja paperin konservointi sekä ”yleinen kulttuurihistoriallinen suuntaus”.¹⁰⁵ MA-tason opinnot kulkevat nimellä

⁹⁸ Auer 2010: 11.

⁹⁹ Metropolia AMK 2012: Konservointi, ylempi AMK. WWW-dokumentti.

¹⁰⁰ Auer 2010: 12.

¹⁰¹ The Royal Danish Academy of Fine Arts, Schools of Architecture, Design and Conservation: School of Conservation. WWW-dokumentti.

¹⁰² Borchersen 2013, haastattelu.

¹⁰³ The Royal Danish Academy of Fine Arts, Schools of Architecture, Design and Conservation: The PhD programme. WWW-dokumentti.

¹⁰⁴ Göteborgs Universitet 2012: Kulturvård vid Göteborgs universitet. WWW-dokumentti.

¹⁰⁵ Göteborgs Universitet 2012: Konservator, kandidatprogram, 180hp. WWW-dokumentti.

"Kulturvård" eli kulttuurinhoito.¹⁰⁶ Jatko-opintomahdollisuus löytyy myös, suuntautumisalana "Conservation Science and Craft".¹⁰⁷

Norjassa Oslon yliopistossa voi opiskella pääaineena oppiainetta nimeltä "Arkeologia ja konservointi", jossa osa opinnoista sisältää konservoinnin opintoja. BA-vaiheessa suuntautumisvaihtoehtoina ovat arkeologia sekä "kulttuuriarvot ja säilyttäminen".¹⁰⁸ MA-vaiheen suuntautumisvaihtoehtoina ovat arkeologia sekä maalaustaiteen ja esinekonservoinnin opinnot. Lisäksi tarjolla on MA-tason opinnot sellaiselle konservaattorille, joka on jo työelämässä. Näiden opintojen ehtona on oma työpaikka.¹⁰⁹

Islannissa ei järjestetä konservoinnin koulutusta. Toimiakseen konservaattorina sekä päästäkseen jäseneksi esimerkiksi Islannin NKF:n tulee hakijalla olla takanaan vähintään kolmen vuoden opinnot konservoinnissa. Islannin konservaattorit ovatkin NKF:n edustajan mukaan opiskelleet pääasiassa Italiassa, Saksassa, Tanskassa ja Isossa-Britanniassa.¹¹⁰

¹⁰⁶ Göteborgs Universitet 2012: Kulturvård, masterprogram, 120 hp. WWW-dokumentti.

¹⁰⁷ University of Gothenburg 2012: Postgraduate programmes – Conservation. WWW-dokumentti.

¹⁰⁸ Universitetet i Oslo: Arkeologi og konservering (bachelor). WWW-dokumentti.

¹⁰⁹ Universitetet i Oslo: Arkeologi og konservering (master – to år). WWW-dokumentti.

¹¹⁰ Hannesson 2013, haastattelu.

4 KONSERVOINTIALAN LAAJUUS

Lähdin selvittämään konservointialan laajuutta Suomessa ja Pohjoismaissa sähköpostikyselyillä, jotka suuntasin alan järjestöille. Kysymyksiini vastasivat kaikki Suomen tietolähteet sekä Tanska ja Islanti. Norjan edustajiin en saanut avattua puheyhteyttä lainkaan ja Ruotsin vastaukset eivät ikävä kyllä koskaan saapuneet.

Sähköpostihaastatteluin ja -keskusteluin saatu tieto on mielestäni luotettavaa, koska vastaajat vastasivat organisaationsa puolesta ja tämän voi olettaa tuottavan luotettavaa tietoa. Tutkimuksessa kerätyt konservaattorien määrät ovat kuitenkin hyvin suuntaa-antavia, koska osa vastauksista perustui arvioon. Toinen suurin ongelma valitsemieni tietolähteiden suhteen oli siinä, että niiden kautta tavoitetaan vain osa konservaattoreista. Suomessa on varmasti konservaattoreita, jotka eivät kuulu esimerkiksi kumpaankaan käytettyyn etujärjestöön tai jotka eivät ole myöskään opiskelleet Suomessa. Oppilaitoksista saadut numerot eivät myöskään kerro totuutta edellä mainitun syyn lisäksi siksi, että osa valmistuneista ei ole jäänyt alalle.

4.1 Konservaattoreiden määrä Suomessa

Vuonna 2012 Pohjoismaisen konservaattoriliiton Suomen osastoon kuului 263 jäsentä. Näistä varsinaisia jäseniä oli 145, opiskelijajäseniä 65, liitännäisjäseniä 24, kunniajäseniä 3 ja yhteisökannattajajäseniä 8. Järjestössä ei haluttu lähteä arvailemaan, kuinka paljon konservaattoreita Suomessa on tai kuinka suuri osa konservaattoreista kuuluu järjestöön.¹¹¹

¹¹¹ Jolkkonen-Porander 2013, haastattelu.

Museoalan ammattiliitto MAL:iin kuului vuonna 2012 145 konservattorijäsentä. Järjestössä arvioitiin, että järjestön jäseniin kuuluu suurin osa työelämässä olevista konservattoreista, mutta yhtä lailla heitä saattaa kuulua muihinkin liittoihin. Jäsenmäärien kehityksestä ei järjestössä osattu kertoa enempää, koska eri ammattiryhmien määriä ei normaalisti seurata.¹¹²

Vantaalta on konservoinnin koulutuksen aikana, vuosina 1985–2012, valmistunut yhteensä 352 konservattoria. Näistä valmistuneista 15 suoritti ylemmän AMK-tutkinnon, joten he saattavat esiintyä tilastossa kahteen kertaan. Eniten vuosina 1985–2012 on valmistunut huonekalukonservattoreita (65) ja maalaustaiteen ja taiteen konservattoreita (62). Vähiten sen sijaan on valmistunut rakennuspintojen konservattoreita (6) ja puurakennuskonservattoreita (13), joiden opetus siirtyi Seinäjoelle vuodesta 1998 alkaen. Sukupuolijakauma on ollut Vantaalla erittäin selkeä: valmistuneista vain 49 eli 14 % on ollut miehiä.¹¹³

Seinäjoen ammattikorkeakoulun rakennuskonservoinnin koulutusohjelmasta on valmistunut vuosien 1998–2012 aikana 113 konservattoria. Vuosittaiset valmistumismäärät vaihtelevat kahdesta valmistuneesta (1999) neljääntoista valmistuneeseen (2010).¹¹⁴

Oppisopimuskoulutuksella on valmistunut Luonnontieteellisestä keskusmuseosta luonnontieteellisen alan konservattoreita noin 20. Alalla on vankka harrastajapohja, eikä eroa harrastajan ja ammattilaisen välille juurikaan tehdä.¹¹⁵

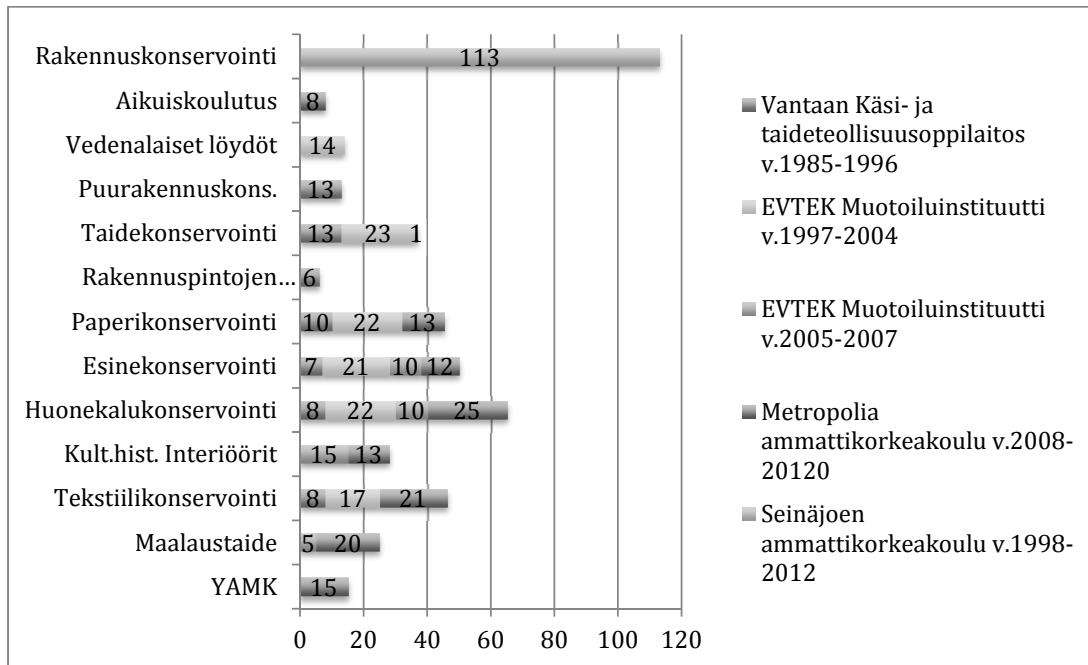
¹¹² Mättö 2013, haastattelu.

¹¹³ Sundholm 2013, haastattelu.

¹¹⁴ Orhanen 2013, haastattelu.

¹¹⁵ Puolakoski 2013, haastattelu.

Alla olevaan taulukkoon on kerätty valmistujamäärät Suomen konservointialan oppilaitoksista vuosilta 1985-2012. Luonnontieteellisen alan konservaattorit on jätetty tämän taulukon ulkopuolelle, koska heidän oppisopimusmuotoinen koulutuksensa eroaa niin suuresti muista erikoistumisaloista.

Taulukko 1. Konservoinnin oppilaitosten valmistumismäärät erikoistumisaloittain 1985-2012.

4.2 Konservattoreiden määrä Pohjoismaissa

Konservattoreiden määrät Pohjoismaissa vaihtelevat hyvin suuresti. Kaksi ääripäätä ovat Tanska arviolta 500¹¹⁶ konservattorilla ja Islanti 20¹¹⁷ konservattorilla. Valitettavasti Norjan ja Ruotsin tilanteet jäivät arvoitukseksi.

¹¹⁶ Borchersen 2013, haastattelu.

¹¹⁷ Hannesson 2013, haastattelu.

Tanska ja Islanti edustavat ääripäitä myös koulutuksen kannalta. Tanskassa konservoinnin opintoja on mahdollista jatkaa tohtorikoulutukseen asti, kun taas Islannissa opintoja ei järjestetä lainkaan. Tanskan NKF:n edustaja kertoi, että jäseniä vuonna 2012 oli 334, joista varsinaisia jäseniä oli 211, opiskelijajäseniä 28, liitännäisjäseniä 69, kunniajäseniä 3 ja yhteisökannattajajäseniä 23. Tanskan konservaattoreiden kokonaismääräksi arvioitiin noin 500 henkeä.¹¹⁸ Islannissa sen sijaan NKF:n jäseniä oli 18, ja maassa tiedettiin olevan yhteensä 20 konservaattoria.¹¹⁹

4.3 Yhteenveto

Mitä näiden lukujen avulla voi päätellä Suomen konservointialan koosta? Mielestäni melko vähän. Koska kaikkien etujärjestöjen jäsenien koulutuspolku ei ole tiedossa, ei heidän voida olettaa sisältyvän oppilaitosten tietoihin. Toisaalta varmastikaan kaikki Suomesta valmistuneet eivät ole jääneet alalle, joten pelkkiin oppilaitosten tietoihin ei voi myöskään nojata. Jos kaikki Suomesta valmistuneet konservaattorit olisivat yhä alalla, olisi konservoinnin ala Suomessa noin 490 henkilön suuruinen. Tämän lukeman päälle lisättäisiin vielä ulkomailla ja ennen suomalaisen konservoinnin koulutuksen alkua opiskelleet, joiden määrää ei uskalleta edes arvailla. Vaikka konservaattorin määritelmässä ollaan tarkkoja siitä, millaisella koulutuksella konservaattoriksi valmistutaan, alalla on lukuisia sellaisia henkilöitä, jotka ovat kouluttautuneet työhön muulla tavalla.

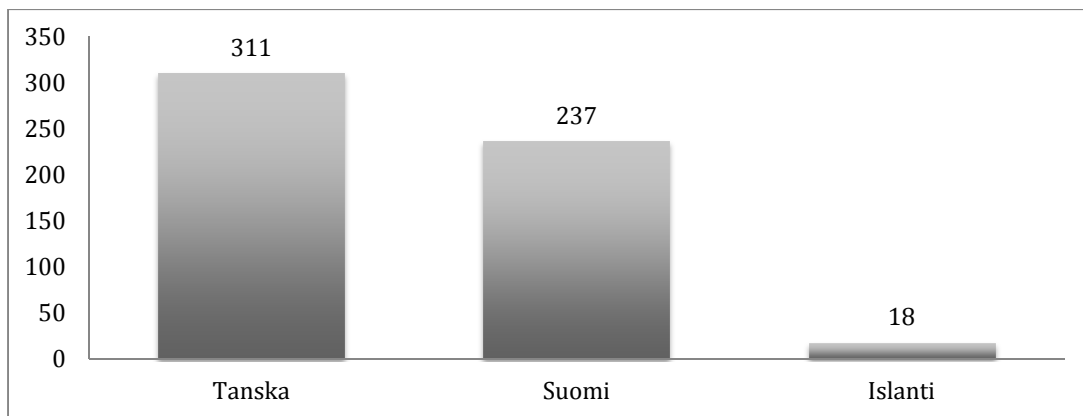
Lähimmäksi totuutta pääsemme luultavasti tarkkailemalla PKL:n jäsenlukuja. Nämä jäsenet maksavat vuosittaista jäsenmaksua ja ovat siten ainakin jollain tasolla

¹¹⁸ Borchersen 2013, haastattelu.

¹¹⁹ Hannesson 2013, haastattelu.

aktiivinen osa konservaattoreiden yhteisöä. Lisäksi liitännäisjäseniksi on aikanaan otettu sellaisia henkilöitä, jotka ovat kouluttautuneet alalle muilla tavoilla kuin AMK- tai MA-tasoisesti.

Jos oletetaan, että PKL:n pohjoismaiset vastikkeet, tässä tapauksessa NKF Tanska ja Islanti, ovat omissa maissaan suunnilleen yhtä vetovoimaisia kuin Suomen järjestö, voidaan näiden jäsenmääristä ehkä päätellä alan kokoa toisiinsa verrattuna. Yhteisökannattajajäsenet on jätetty laskennan ulkopuolelle ja huomioon on otettu vain niin sanotut luonnolliset henkilöt. Tällöin Tanskan lukumäärä on 311, Suomen 237 ja Islannin 18 jäsentä.

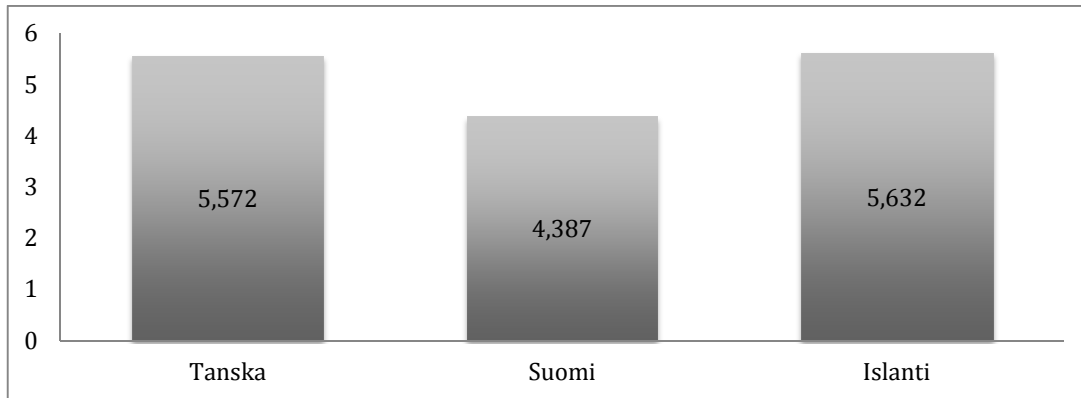

Taulukko 2. NKF:n (PKL) jäsenmäärät Suomessa, Islannissa ja Tanskassa vuonna 2012.

Jäsenmäärien erot näyttävät loogisilta taulukossa 2. Tanska on suurin, Suomi seuraavana ja Islanti vaikuttaa hyvin pieneltä 18 jäsenellään. Konservaattoreiden määrää voidaan vertailla myös väestöön suhteutettuna. Laskennassa on käytetty kunkin maan asukaslukuja 1.1.2012. Asukasmäärät olivat: Tanska 5 580 516¹²⁰ henkeä, Suomi 5 401 267¹²¹ ja Islanti 319 575.¹²²

¹²⁰ Pohjoismaiden neuvosto ym.: Tietoa Tanskasta. WWW-dokumentti.

¹²¹ Pohjoismaiden neuvosto ym.: Tietoa Suomesta. WWW-dokumentti.

Taulukko 3. Konservattoreiden määrät 100 000 asukasta kohti.

Taulukko 3 osoittaa, että väestöön suhteutettuna Suomessa oli vähiten konservattoreita, tai ainakin PKL:n jäseniä, Tanskaan ja Islantiin verrattuna. Tanskassa ja Islannissa oli molemmissa n. 5,6 konservattoria / 100 000 asukasta, kun taas Suomella vastaava luku oli 4,3 konservattoria. Nyt olisikin hyvin mielenkiintoista saada selville, minkälainen osa Suomen konservattoreista tosiasiallisesti kuuluu PKL:n ja onko tämä vertailutapa edes suuntaa antava.

Totuus on, kuten jo aiemmin mainitsin, että kukaan ei tiedä konservattoreiden todellista määrää Suomessa. Valitettavasti tästä johtuen on myös kyselylle mahdotonta määrittää perusjoukkoa, jonka avulla kyselyn tulosten ja koko tämän Pro gradun edustavuutta voitaisiin arvioida. Tässä vaiheessa voidaan kuitenkin esittää, että karkeasti arvioiden noin puolet alalle koulutetuista konservattoreista jää alalle. Tällöin alan suuruus Suomessa olisi noin 245 henkilön kokoinen.

¹²² Pohjoismaiden neuvosto ym.: Tietoa Islannista. WWW-dokumentti.

5 KYSELY KONSERVAATTOREILLE JA KONSERVAATTORIN TOIMESSA TYÖSKENTELEVILLE

Kysely konservattoreille ja konservattorin toimessa työskenteleville toteutettiin toukokuussa 2014. Kyselyn tekninen toteutus tehtiin Webropol-ohjelmalla yhteistyössä Museoviraston Kehittämispalveluiden ja Kansallismuseon kanssa. Kysely julkaistiin Museopostissa ja Konservattoriliiton sähköpostilistalla 7.5.2014 ja jo ensimmäisen vuorokauden aikana kyselyyn oli vastannut yli 90 vastaajaa. Kahden viikon vastausajan puitteissa vastauksia kertyi yhteensä 164. Kyselyn levitystavan haavoittuvuudesta huolimatta vastauksista voi lukea, että kyselyyn on vastattu vilpittömin mielin ja asiattomia vastauksia ei kertynyt yhtäkään.

Webropol-ohjelman mukaan vastauksia saatiin kaiken kaikkiaan 164, mutta kysymykohtainen vastausmäärä saattoi vaihdella suurestikin. Yhteenkään kysymykseen ei ollut pakko vastata edetäkseen kyselyssä, joten suurimmillaan yksittäiseen kysymykseen kertyi yhteensä 163 vastausta. Kaksi vastaajaa päädyttiin kuitenkin poistamaan koko kyselystä, koska vastaajat eivät olleet vielä valmistuneet konservattoriksi. Suuri osa kyselyn kysymyksistä koski työllistymistä valmistumisen jälkeen ja näihin kysymyksiin opiskelijoiden vastaukset olisivat tuoneet vääristymää. Kyselyn läpikäynnissä otettiin siis huomioon yhteensä 162 vastausta.

Yksittäisiin kysymyksiin saatujen vastausten vaihteluun vaikutti myös kyselyn rakenne, jossa kysymyksen 12 vastauksesta riippuen vastaaja ohjautui joko vastaamaan lisäkysymyksiin töihin liittyen tai hyppäämään kohtaan 27. Kaikki vastaajat palasivat taas samalle polulle kysymyksestä 29 alkaen.¹²³

¹²³ Liite 5. Kysymykset 12, 27 ja 29.

Avointen kysymysten läpikäynti oli työlästä ja sen sijaan, että jokainen vastaus esiteltäisiin erikseen, päädyttiin vastaukset koodaamaan eri luokkiin. Näin tehtiin esimerkiksi kysymyksen 28¹²⁴ kohdalla, jossa vastaajia pyrittiin arvioimaan, miksi he eivät ole työllistyneet konservaattoriksi. Eri vastausryhmät muotoutuivat vastausten mukaan mm. koulutuksellisiin, henkilökohtaisiin tai työelämän piirteisiin liittyviin seikkoihin.

Kyselyn heikoimmat kysymykset olivat muutamat avoimet kysymykset, joiden muotoilu tuotti laadultaan heikkotasoisia vastauksia. Kysymykset 29 ja 30¹²⁵, joissa selvitettiin vastaajien tietämystä opiskelutovereiden työllistymisestä tai alan vaihdosta, olivat vaikeasti tulkittavissa niiden vastausten osalta, joissa vastaus ei sisältänyt opiskelijoiden kokonaismäärää. Valitettavasti käytettävissä ei ollut vuosikohtaisia valmistumislistoja, joiden kautta olisi voinut jäljittää yksittäisen vastaajan kurssin ja näin saanut selville kulloisetkin valmistumismäärät ja sitä kautta selvittää, kuinka suuresta osasta oli missäkin vastauksessa kyse. Nämä vastaukset päätettiin jättää huomiotta, koska hyvälaatuisiakin vastauksia oli lopulta runsaasti (93 ja 89 vastausta). Ko. kysymysten laatu on muutenkin kyseenalainen siitä syystä, että niissä vastaajia pyrittiin arvioimaan tilannetta muiden kuin itsensä kannalta. Vastaukset pohjautuivat pääasiassa huhuihin ja päätelmiin.

5.1 Perustiedot

Kyselyn alussa kartoitettiin vastaajien sukupuolta, ikää ja asuinpaikkakuntaa¹²⁶. 160 henkilöä vastasi sukupuolta selvittävään kysymykseen ja heistä 140 oli naisia ja 13

¹²⁴ Liite 5. Kysymys 28.

¹²⁵ Liite 5. Kysymykset 29-30.

¹²⁶ Liite 5. Kysymykset 1-3.

miehiä. Miesten osuus vastaajista oli 8,1% ja naisten 87,5%. 7 henkilöä ei halunnut vastata olevansa nainen tai mies, vaan valitsi kolmannen vaihtoehdon: ”En halua vastata”.

Syntymävuotta selvittäneeseen kysymykseen vastasi 159 henkilöä. Näistä vastaajista 50-luvulla oli syntynyt 16 henkilöä, 60-luvulla 41 henkilöä, 70-luvulla 38 henkilöä ja selkeänä enemmistönä 80-luvulla 63 henkilöä. Vastanneista nuorin oli syntynyt 90-luvulla.

Asuinpaikkakuntansa halusi paljastaa 159 henkilöä. Näistä selkeästi suurin joukko olivat ne, jotka asuivat vastausaikaan Helsingissä. Heitä oli 56. Muuten koodasin asuinpaikkakunnat vanhan läänijaon mukaan Etelä-, Länsi- ja Itä-Suomen lääneihin sekä Oulun, Lapin ja Ahvenenmaan lääneihin. Suurin joukko, 67,9% oli kotoisin Etelä-Suomesta (108 henkilöä) ja toiseksi suurin, 23,8% vastaajista Länsi-Suomesta (38 vastaajaa). Itäsuomalaisia oli yhteensä 7, eli 4,4% kaikista vastanneista. Oulun alueelta oli kaksi vastaajaa ja Ahvenenmaalta yksi. Lapista ei saatu yhtään vastausta. Kaikista vastaajista kolme asui ulkomailla: yksi Ruotsissa ja kaksi Iso-Britanniassa.

5.2 Koulutus

Kyselyyn vastanneiden koulutustaustaa kartoitettiin viidellä kysymyksellä¹²⁷. Kysymyksillä pyrittiin selvittämään konservoinnin opiskelupaikkaa, harjoittelun määrää ja paikkaa, valmistumisvuotta sekä erikoistumisalaa. Myös muista, ennen tai jälkeen konservoinnin opintojen suoritetuista opinnoista oli kysymys.

¹²⁷ Liite 5. Kysymykset 4-8.

161 vastaajaa vastasi kysymykseen "Miten olet kouluttautunut konservointialalle?". Vastaajista suurin joukko, 59%, on käynyt 4-vuotisen AMK -koulutuksen (95 vastaajaa). Toiseksi suurin joukko, 16,1%, on 3,5-vuotisen AMK -koulutuksen käyneet (26 vastaajaa). Vastaajista 17, eli 10,5% on käynyt Vantaan käsi- ja taideteollisen oppilaitoksen ollen näin kolmanneksi suurin joukko. Jaetulle neljännelle sijalle asettuvat kaksi ryhmää, joissa molemmissa oli 10 vastaajaa, eli kussakin 6,2% kaikista vastanneista. Nämä olivat ulkomailla opiskelleet sekä henkilöt, jotka eivät ole koulutukseltaan konservaattoreita. Kaikista vastanneista vain kaksi on opiskellut konservaattoriksi työelämävalmennuksessa ja yksi oppisopimuksella.

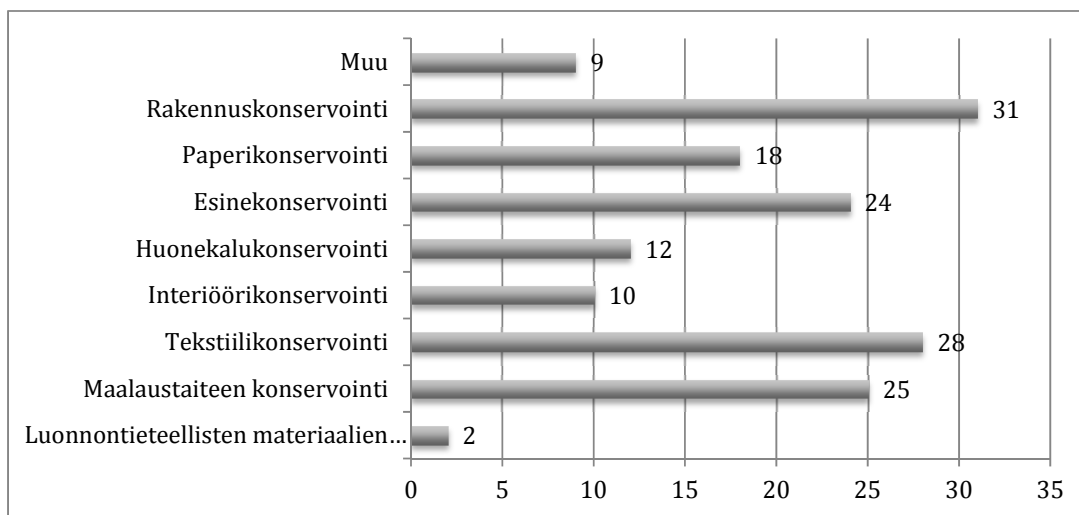
Edellä mainituista vastauksista voidaan päätellä, että suuri enemmistö vastanneista, 85,7%, on suorittanut opintonsa Vantaalla. Mielenkiintoisimmat joukot ovat omalla tavallaan kaksi ääripäätä: ulkomailla pitkällekin opiskelleet sekä he, jotka eivät ole koulutukseltaan konservaattoreita. Ulkomailla opiskelleiden vastauksista löytyy mainintoja Göteborgista, Iso-Britanniasta, Krakovasta, Italiasta ja Tanskan kuninkaallisesta taideakatemiasta. Ulkomailla on opiskeltu yliopistotasolla, jopa maisteriksi asti. Ei-konservaattoreiden joukosta löytyy niin käsityöalan koulutuksen saaneita kuin korkeakoulutettujakin.

Opintojen sisältämää työharjoittelua koskevaan kysymykseen vastasi tyhjentävästi 153 henkilöä. Lopuilla opinnot eivät sisältäneet harjoittelua tai koko opiskelu oli itsessään harjoittelun tyyppistä työssä oppimista. Harjoitteluita oli suoritettu ahkerasti sekä kotimaassa/ opiskelumaassa että ulkomailla. Suurin ryhmä, 39,8%, olivat ne, jotka olivat suorittaneet harjoittelua sekä kotimaassa että ulkomailla (61

vastaajaa). Ainoastaan Suomessa oli harjoitellut 37,2% vastaajista (57 henkilöä) ja ainoastaan ulkomailla harjoitelleita oli 22,8% (35 vastaajaa).

Valmistumisvuotta koskevaan kysymykseen saatiin 154 vastausta. Aineiston ensimmäinen valmistuminen tapahtui 1982 ja viimeiset kevääseen 2014. Kaikista vastanneista 67, eli 43,5%, oli valmistunut 2000-luvulla. 2010-luvulla valmistuneet olivat toiseksi suurin joukko 52 vastaajalla (33,7%). 1990-luvulla valmistuneita oli 27 henkilöä, eli 17,5%, ja 1980-luvulla valmistuneita 11 vastaajaa (7,1%).

Erikoistumisalaa koskevaan kysymykseen saatiin 159 vastausta. Suurin vastaajamäärä edusti rakennuskonservoinnin alaa, toiseksi suurin tekstiilikonservointia ja kolmanneksi suurin maalausconservointia. Pienimpänä ryhmänä olivat luonnontieteellisen materiaalin konservaattorit kahdella vastaajalla.

Taulukko 4. Erikoistumisalat. 159 vastaajaa.

Kysymykseen oli myös mahdollista vastata valitsemalla vaihtoehto ”Muu, mikä?”. Tämän valitsi yhteensä 9 vastaajaa ja heidän joukossaan on mm. nykytaiteeseen, kiveen, kumimateriaaleihin ja restaurointiin erikoistuneita vastaajia.

Kysymyksessä 8 selvitettiin muita opintoja: joko ennen konservoinnin opintojen suorittamista tehtyjä tai sen jälkeen käytyjä opintoja. Selkeitä vastauksia saatiin 139 kappaletta ja nämä ryhmiteltiin eri joukkoihin vastauksen mukaan. Suurin ryhmä olivat he, jotka ovat opiskelleet jotakin konservoinnin sidosalaa ennen tai jälkeen konservointiopintojen. Heitä oli yhteensä 104, eli 74,8% saaduista vastauksista. Sidosaloihin luettiin mm. rakennusalan, käsityöalan ja kemian tai humanistisen alan opinnot kuten arkeologia, museologia ja taidehistoria. Seuraavaksi suurin ryhmä olivat he, jotka eivät ole opiskelleet mitään muuta. Heitä oli 16 vastaajaa, eli 11,5% vastanneista. Kolmanneksi suurin joukko olivat he, jotka olivat opiskelleet muuta alaa ennen konservointia ja heitä oli 12 vastaajaa eli 7,9%. Pienin ryhmä seitsemällä vastauksella oli opiskellut muuta alaa konservoinnin opintojen jälkeen.

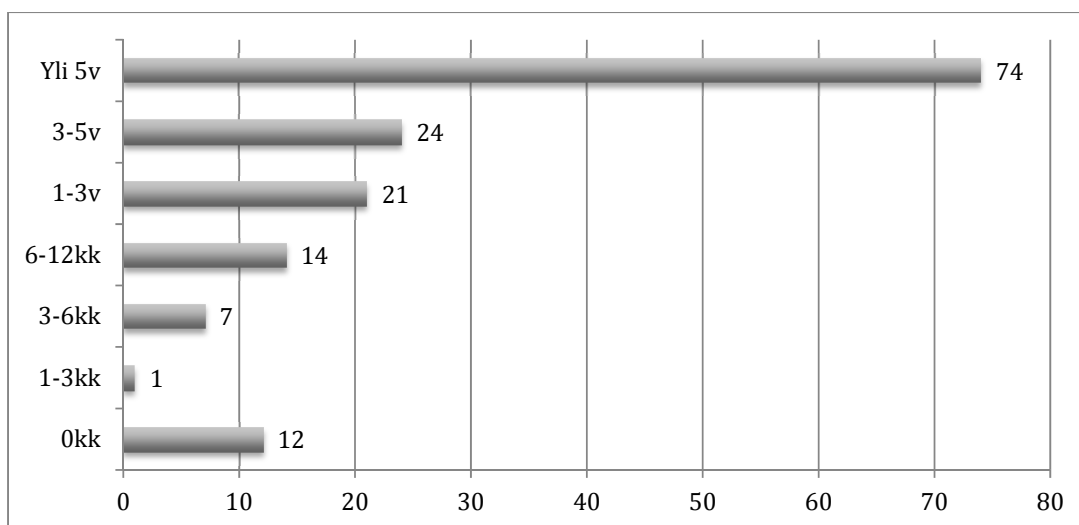
5.3 Työllistyminen

Konservaattoreiden työllistymistä lähdettiin selvittämään usean kysymyksen avulla¹²⁸. Ensimmäisessä kysymyksessä selvitettiin vastaajien työllistymistä alalle jo opintojen aikana. Kysymykseen vastasi 161 henkilöä ja heistä 75,7% oli ollut alan töissä opintojen aikana. Loput, eli 39 vastaajaa, eivät olleet tehneet alan töitä opiskeluaikana. Tehdyn työn pituus vaihteli kahden viikon projektista vuosienkin mittaisiin työsuhteisiin. Joukkoon mahtui myös aikuiskoulutettavia, jotka käytännössä olivat alan töissä koko koulutuksen ajan. Eniten vastausten joukossa oli kuukausissa mitattavia työpätkiä.

¹²⁸ Liite 5. Kysymykset 9-19.

158 vastaajaa vastasi kysymykseen, jossa tiedusteltiin työllistymistä konservointialalle valmistumisen jälkeen. Heistä 141 (89,2%) on työllistynyt ja 17 (10,7%) ei ole työllistynyt.

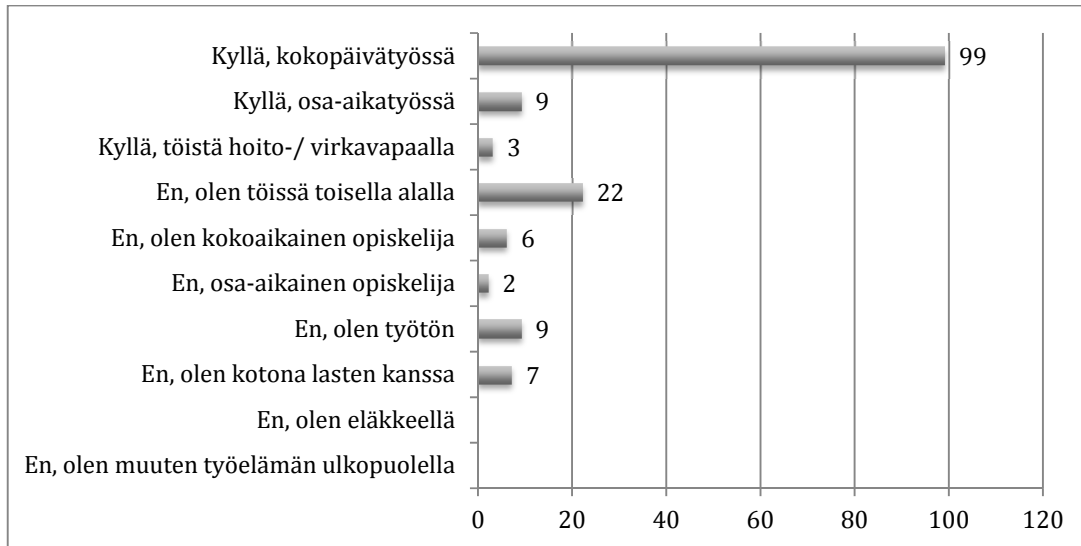
153 vastaajaa vastasi kysymykseen, jossa tiedusteltiin heidän työllistymisensä pituutta. Parhaiten edustettuna olivat he, jotka ovat työllistyneet alalle kauemmin kuin 5 vuotta. Vastausten jakautuminen paljastaa, että kysely houkutteli alalla vakiintuneita toimijoita vastaamaan.

Taulukko 5. Työllistymisen kesto. 153 vastaajaa.

Vastaajat kahteen eri ryhmään jakanut kysymys koski kyselyhetken aikaista työllistymistä konservointialalle. Vastauksia saatiin yhteensä 157. Eniten vastauksia kertyi vaihtoehtoon "Kyllä, kokopäivätyössä" (61%). Yksikään vastaajista ei ollut eläkkeellä tai "muuten työelämän ulkopuolella". Vastaajat, jotka valitsivat jonkin kieltävistä vastausvaihtoehdoista (28,3%), ohjautuivat eteenpäin kysymykseen 26¹²⁹.

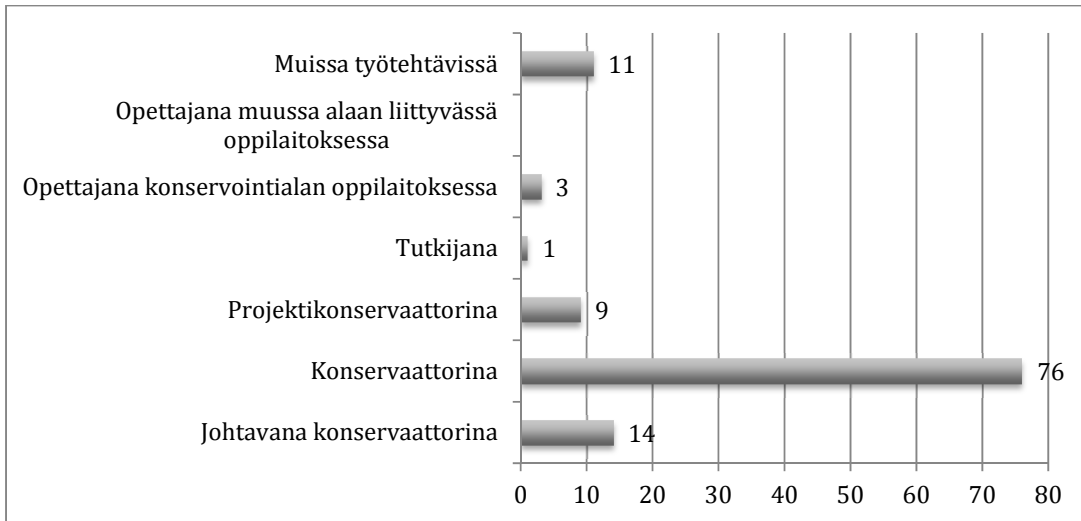
¹²⁹ Liite 5. Kysymys 26.

Taulukko 6. Konservointialan työllisyystilanne toukokuussa 2014. 157 vastaajaa.

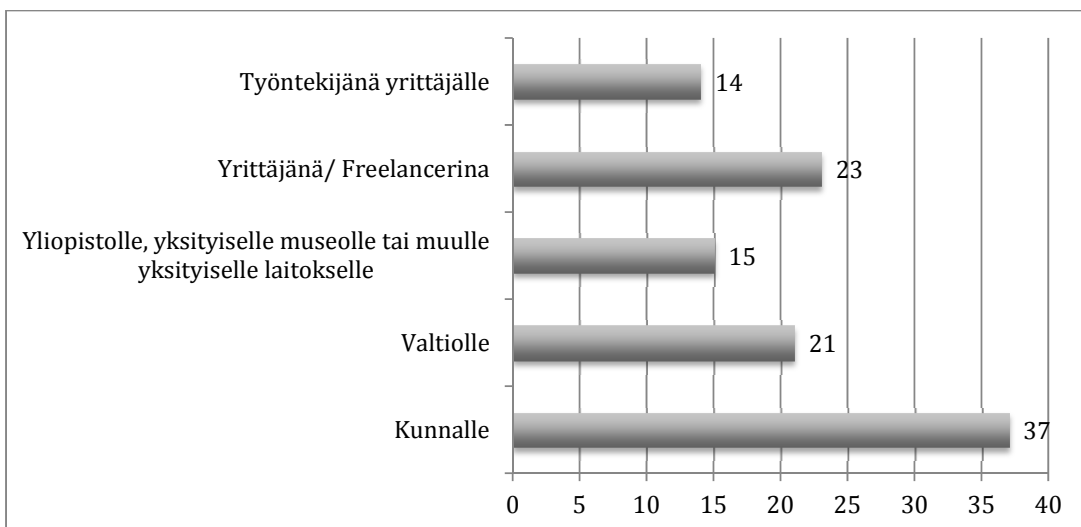
5.3.1 Työllistyneet

Seuraavassa kysymyksessä tiedusteltiin konservointialan töissä työskentelevien asemaa. Kysymykseen vastasi 114 henkilöä. Suurin osa vastaajista (86,8%) työskenteli konservaattorina, projektikonservaattorina tai johtavana konservaattorina, mutta joukkoon mahtui muitakin. Muiden ammattinimikkeiden joukossa oli mm. museonjohtajia, opettajia ja muita museoalan nimikkeitä.

Taulukko 7. Asema työpaikassa. 114 vastaajaa.

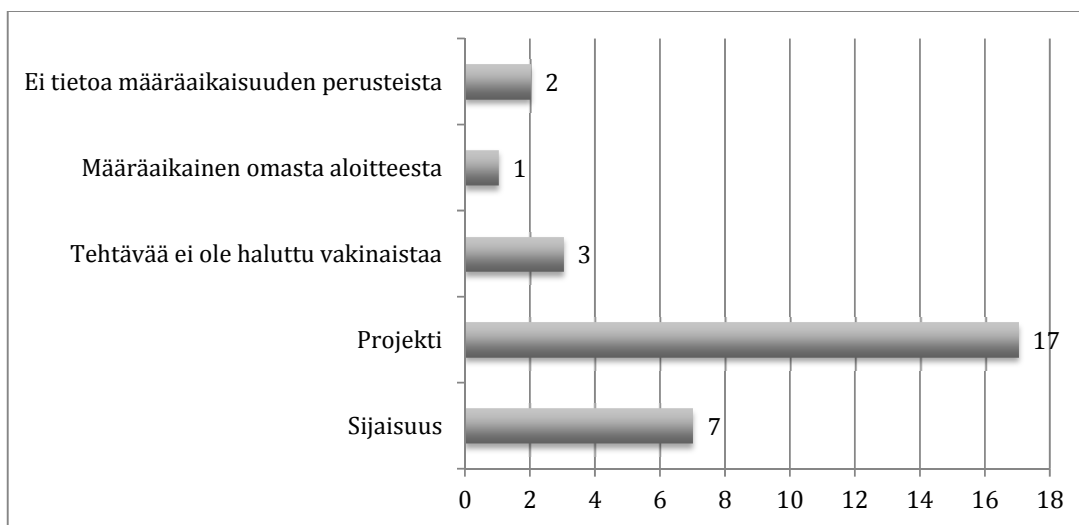
Seuraavassa kahdessa kysymyksessä selvitettiin työnantajaa. Ensimmäisessä kysyttiin Suomessa työskentelevien työnantajaa ja tähän kysymykseen vastasi 110 henkilöä. Suuremmalle työnantajalle, kuten valtiolle, kunnalle tai yksityiselle museolle, laitokselle tai yliopistolle työskenteli yhteensä 73 (66,3%) ja yrittäjänä tai yrittäjälle työskenteli 37 (33,6%) vastaajaa. Vastaajista siis kolmannes yrittää tai on mukana yritystoiminnassa.

Taulukko 8. Työnantaja. 110 vastaajaa.

Toisessa kysymyksessä selvitettiin konservaattorin ulkomaista työnantajaa ja tähän kysymykseen saatiin 5 vastausta. Ulkomailla kunnalle, valtiolle ja yksityiselle laitokselle työskenteli kullekin yksi henkilö. Yrittäjänä tai freelancerina toimi ulkomailla kaksi henkilöä.

Työsuhteen jatkuvuutta tai määräaikaista koskevaan kysymykseen saatiin 109 vastausta. 72,4% vastaajista (79 vastaajaa) oli pysyvä toimi, 26,6% (29 vastaajaa) määräaikainen työsopimus ja yksi vastaaja oli palkattomassa harjoittelussa. Määräaikaisuuden perusteista tiedusteltiin seuraavassa kysymyksessä. Kysymykseen vastasi 30 henkilöä. Selkeästi suurin osa määräaikaistuuksista johtui työpestin projektiluontoisuudesta.

Taulukko 9. Määräaikaisuuden syy. 30 vastaajaa.

Seuraavissa kahdessa kysymyksessä selvitettiin työllistymisen mekanismeja. Ensimmäisessä kysymyksessä kysyttiin, mistä työntekijä oli saanut tiedon ko. työpaikasta. Tähän kysymykseen vastasi 88 vastaajaa, joista näyttävästi suurin osa, 72,7%, oli saanut tiedon suhdeverkon kautta (64 vastaajaa). Konservattoreiden

sähköpostilistalta oli tiedon saanut 12,5% vastaajista (11 vastaajaa), Museopostista 9% (8 vastaajaa) ja työvoimatoimiston kautta loput 5,6% (5 vastaajaa). Kyselyn kommentteissa tuotiin muutaman kerran esille sekin mahdollisuus, että työpaikasta ilmoitettiin aikanaan myös sanomalehdissä. Tämän vaihtoehdon puuttuminen saattaa sotkea vastausten todenperäisyyttä tai on vaikuttanut kysymyksen vastausmäärään.

Viimeisessä työllistymistä koskevassa kysymyksessä pyrittiin selvittämään, onko saatu työpaikka ollut avoimessa haussa. Vastauksia saatiin 102 ja ne jakautuivat melkein tasan. 54,9% vastanneista (56 vastaajaa) kertoi, että työpaikka oli ollut avoimessa haussa. 45% vastaajista (46 vastaajaa) sen sijaan vastasi, että työpaikka ei ollut avoimessa haussa.

5.3.2 Työttömät

Vastaajat, jotka eivät olleet kyselyn ajankohtana työssä konservaattorina, ohjautuivat kysymykseen 27 ja siitä eteenpäin. Kysymyksessä 27 heiltä tiedusteltiin, olivatko he hakeneet alan töitä. Kysymykseen saatiin 38 vastausta, joista 78,9% (30 vastaajaa) oli hakenut alan töitä ja loput 21% (8 vastaajaa) ei ollut hakenut.

Seuraavassa kysymyksessä vastaajia pyydettiin arvioimaan, miksi alan töitä ei saa. Kysymykseen vastasi 35 henkilöä ja vastaukset tyypiteltiin teemojen mukaan. 54% vastaajista (19 vastaajaa) oli sitä mieltä, että työpaikkoja yksinkertaisesti on liian vähän.

Kahdeksan vastaajaa kertoi työkokemuksen puutteen olevan syy siihen, että ei ole saanut työpaikkaa. Työt ovat menneet aina kokeneemmille. Vastauksissa ihmeteltiin myös, miten työkokemusta olisi määrä saada, jos työelämään ei pääse alkuunkaan kiinni. Usein hakuvaatimuksena on erään vastaajan mukaan myös ylempi korkeakoulututkinto, jolloin pelkkä konservaattorin koulutus ei enää riitä.

Kuusi vastaajaa kertoi työnantajapuolen olevan tietämätön tai välinpitämätön konservointityön tarpeellisuudesta. Vastauksissa mainitaan muun muassa korvaavan työvoiman kuten vankityövoiman käyttö sekä esimerkiksi muun alan henkilöiden kouluttaminen kokoelmien hoitoon sen sijaan, että työhön palkattaisiin konservaattoreita. Eräässä vastauksessa nimetään museo, johon palkataan ja koulutetaan varastotyöntekijöitä vastaamaan kokoelmista. Useampi kirjoittaja mainitsee kuinka alalla ei selkeästi ymmärretä hoidon ja ylläpidon tarvetta. Yhdessä vastauksessa kirjoitetaan, miten museoalan päättäjille ei selkeästikään ole pystytty konkreettisesti esittämään konservaattorin merkitystä. Konservointi on kirjoittajan mukaan esineiden esittelyn ja tutkimuksen jälkeen museoiden tärkein tehtävä, mutta se ei näy myöskään palkkauksessa. Tekemätöntä konservointityötä on kymmenien henkilötyövuosien edestä ja silti tämä ei näy työpaikkojen tai palkan määrässä.

Tässä vastausryhmässä nousi esiin useamman rakennuskonservaattorin näkemys siitä, miten helposti konservaattori korvataan muilla rakennusalan toimijoilla, koska konservointialan tuntemus on rakennusalalla heikko. Konservattoria saatetaan pitää projekteissa haittaavana ja hidastavana tekijänä. Muut toimijat tekevät työn nopeammin ja halvemmalla ja työn tilaajalle ei ole merkitystä, käytetäänkö työhön rakennuksen ikään sopivia menetelmiä. Toisaalta yhdessä vastauksessa kirjoitetaan, että rakennuskonservointia kyllä arvostetaan, mutta ei aivan niin paljon, että siihen haluttaisiin laittaa riittävästi varoja. Eräs vastaaja kirjoittaa, että

esimerkiksi restauroinnin asiantuntijatehtäviin palkataan nykyään enemmän korjausrakentamista tuntevia arkkitehteja kuin konservattoreita.

Viisi vastaajaa mainitsi museoalalla vallitsevan rahoituksen puutteen syyksi työpaikkojen vähyyteen. Viimeisimmän 2008-2009 taantuman vaikutukset näkyvät konkreettisesti myös konservointialalla. Samaten viisi vastaajaa mainitsee konservattoreiden liiallisen koulutuksen olevan yksi syy siihen, että kaikille ei ole töitä. Kilpailu vakituisista paikoista on kova ja toisaalta koetaan myös, että yrittämisenkin puolella Suomi on jo täynnä. Konservoinnille ei yksinkertaisesti ole markkinoita.

Viisi vastaajaa mainitsee, että pientä työpätkää on aika-ajoin tarjolla, mutta ne ovat lyhyitä ja usein paikkakunnalla, jonne ei ole työn perässä mahdollista lähteä. Muutama vastaajaa taas mainitsee yrittämisen yhtenä vaihtoehtona, joka ei kuitenkaan houkuta koska se koetaan kohtuuttoman suurena riskinä. Alalla on muutamia asemansa vakiinnuttaneita yrittäjiä ja näille markkinoille on vaikea päästä.

län mainitsi neljä vastaajaa, joista kolme oli sitä mieltä, että työnantajat haluavat palkata myöhemmin valmistuneita kuin he ovat. Yksi vastaajista nosti esiin valtion nuorille suunnatun työllistämistuen, joka rajasi hänet näiden töiden ulkopuolelle.

Kolme vastaajaa kirjoitti siitä, kuinka uusista työpaikoista ei tiedoteta. Paikoista ei ilmoiteta julkisesti ja ne täytetään suhteilla tai työhön palkataan henkilö, joka on työskennellyt ko. organisaatiossa jo aiemmin. Rakennuskonservoinnin puolelta kerrotaan, että työhön ei useinkaan haeta tekijää yleisillä ilmoituksilla. Urakoitsijat ottavat usein suoraan yhteyttä tuntemaansa tekijään ja näin muiden on vaikea saada töistä tietoa.

5.3.3 Alanvaihtajat

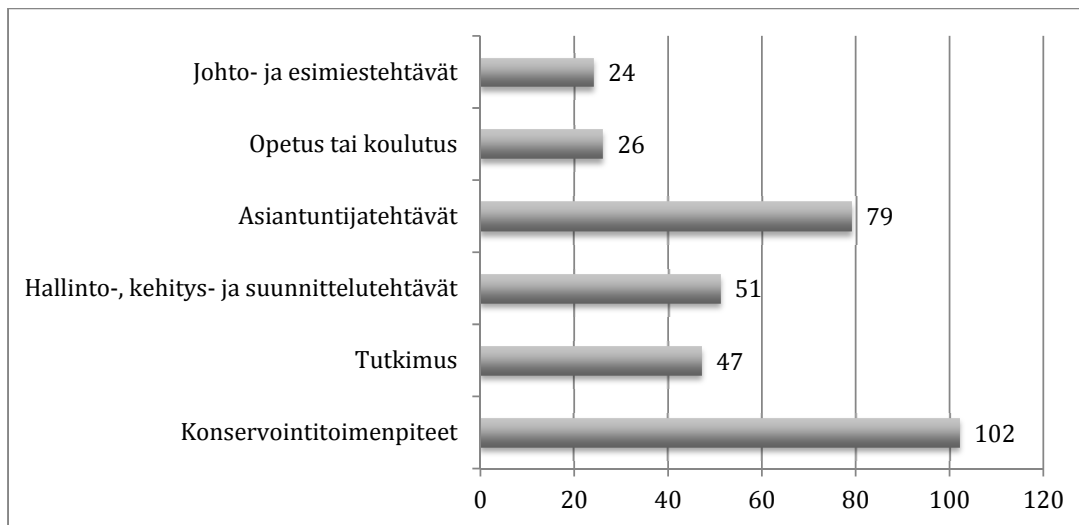
Seuraavassa kahdessa kysymyksessä pyrin selvittämään, kuinka suuri osa konservoinnin opinnoista valmistuneista päätyy vaihtamaan alaa. Tässä on otettava huomioon, että kyselyyn vastasivat sellaiset henkilöt, jotka ovat vielä alasta kiinnostuneita ja seuraavat sitä tai ovat alan töissä. Näin ollen voi myös olla, että heidän suhdeverkostonsa on muotoutunut sen mukaiseksi. Kysymyksessä 29 kysyttiin siis, kuinka monen opiskelutoverin vastaaja tietää työllistyneen alalle vakituisesti. Kysymykseen saatiin 93 helposti tulkittavaa vastausta. 78,5% (73 vastaajaa) arvioi alle puolen työllistyneen ja näistäkin 23 vastaajaa (24,7% kaikista vastaajista) arvioi, että yksikään saman ryhmän opiskelutoveri ei ole työllistynyt alalle vakituisesti. Moni kirjoittaa tosin, että pätkätöitä on riittänyt useammalle. Yli puolet on työllistynyt 17 vastaajan (18,3%) mukaan ja kolme vastaajaa on sitä mieltä, että opiskelutovereista on työllistynyt alalle noin puolet.

Kysymyksessä 30 kysyttiin lopulta, kuinka monen opiskelutoverin tiedetään vaihtaneen alaa. Kysymykseen saatiin 89 vastausta, joista 88,7% (79 vastaajaa) oli kuitenkin sitä mieltä, että alle puolet opiskelutovereista on vaihtanut alaa. 8% (7 vastaajaa) oli sitä mieltä, että alanvaihtajia on ollut yli puolet ja 3,3% (3 vastaajaa) tiesi noin 50% vaihtaneen alaa valmistumisen jälkeen.

5.4 Työelämän sisältö

Ne vastaajat, jotka olivat kyselyhetkellä töissä konservointialalla, vastasivat myös muutama kysymykseen työelämän sisältöä koskien. Kysymyksessä 20 selvitettiin, mitä työtehtäviä konservaattorin tehtäviin kuului. Kysymykseen saatiin 114

vastausta, joista kävi ilmi, että yleisimmät työtehtävät olivat konservointitoimenpiteet sekä asiantuntijatehtävät.

Taulukko 10. Työtehtävät. 114 vastaajaa.

Jatkokysymyksessä tiedusteltiin muita työtehtäviä kuin konservaattorin toimenkuvaan liittyviä tehtäviä. 103 vastaajasta valtaosa hoiti monipuolisesti konservaattorin työtehtäviä. Työtehtävät vaihtelivat suuresti työnantajasta riippuen. Esimerkiksi yrittäjien tehtäväkenttä saattaa olla hyvin laaja aina kuriiritoiminnasta laskutukseen kun taas työntekijänä toimiva konservaattori voi keskittyä hyvinkin spesifiseen osa-alueeseen. Ainoastaan 8 vastaajalla työaikaa kului myös aivan muuhun kuin konservaattorin toimenkuvaan liittyviin tehtäviin. Vastausten joukossa mainittiin muun muassa hallinnolliset tehtävät, opastuksien ja työpajojen järjestäminen sekä museomestarin työtehtävät.

Seuraavaksi tiedusteltiin ammattietiikan toteutumista työelämässä. 107 vastaajasta 78,5% (60 vastaajaa) oli sitä mieltä, että työelämässä pystyy pääsääntöisesti toimimaan ammattieettisten sääntöjen mukaan. Vastaajien joukossa oli niin yrittäjiä kuin työntekijöitäkin. 20,5% (22 vastaajaa) oli päinvastaista mieltä, eli heidän

mielestään työelämässä ei pysty toimimaan eettisesti. Suurimmassa osassa vastauksista tuotiin esiin niukat resurssit ja niiden vaikutus eettisen ohjeistuksen toteutumiseen. 15 vastaajan mukaan aina ei pystytä toimimaan eettisesti, mutta yleisimmin kylläkin, tai ainakin tähän on pyrkimys. 10 vastaajan mukaan lopputulos on aina kompromissi ja neuvottelun tulos, etenkin jos päätöksenteossa on mukana muiden ammattien edustajia.

Kaikista vastauksista nousi esiin viiden yrittäjän vastaukset. Heidän vastauksistaan kävi ilmi, että eettisesti pystyy toimimaan, jos on valmis tinkimään tuloistaan. Muuten asiakas vaikuttaa omalla toiminnallaan hyvin paljon ammattietiikan toteutumiseen esimerkiksi projekteissa, joissa aikataulut ja resurssit ovat rajalliset.

Yksi vastaus nousi esille kuvaamaan hyvin ammattietiikan toteutumismahdollisuuksia työelämässä. Vastaajan mukaan konservaattorin rooli on neuvottelutilanteessa ratkaiseva siinä, että on osattava ottaa asiantuntijan rooli ja perustella kantansa selkeästi. Konservaattorin on myös hyvä nähdä olennainen ja puolustaa sitä eikä tarttua pieniin yksityiskohtiin.

Jatkokysymyksessä pyrittiin selvittämään, mikä eettisten sääntöjen toteutumiseen vaikuttaa. Vastauksista nousi esiin haasteina esimiesten, asiakkaiden ja resurssien vaikutukset. Esimiesten ja työtovereiden puutteellinen koulutus museoalan etiikasta nousi esiin useammassa vastauksessa. Hyvin moni kuitenkin kirjoitti, että ammattietiikasta pystyy pitämään kiinni, jos asioista osaa neuvotella. Tähän vaikuttaa hyvin suuresti oma asenne.

Vastaajilta kysyttiin myös, ovatko he joutuneet käyttämään ns. asiantuntijavaltaa ja esimerkiksi kieltämään jonkin esineen esittämisen sen huonon kunnon vuoksi.

Kysymyksen 100 vastaajasta 73 vastasi kyllä ja 26 vastasi kieltävästi. Yksi vastaaja kertoi rakennuskonservaattorin toimenkuvassaan sen sijaan estäneensä liian radikaaleja toimenpiteitä ja edellyttänyt niiden korjaamista.

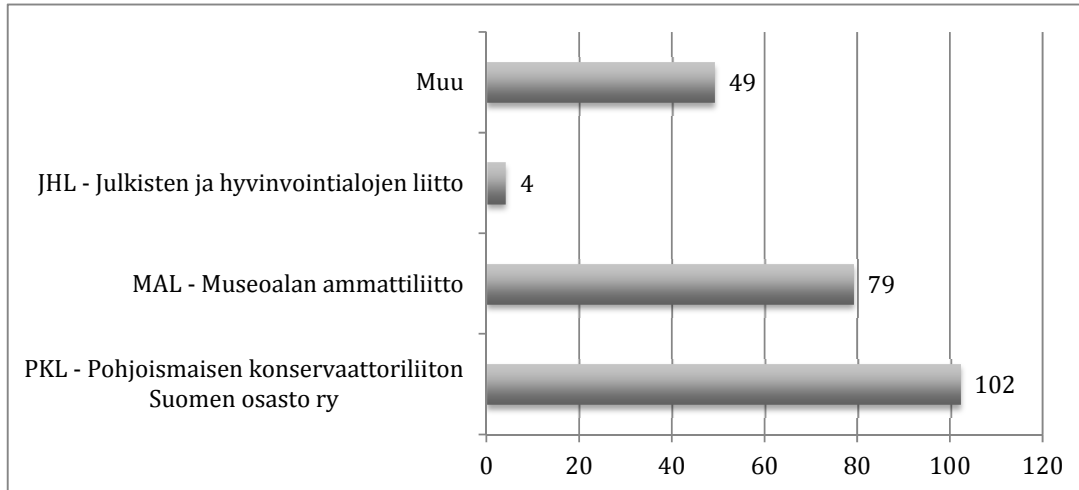
Jatkokysymys siitä, millaisissa tilanteissa näin oli päädytty tekemään, kirvoitti monenlaisia esimerkkejä työelämän neuvottelu- ja vallankäyttötilanteista. Suurin osa vastauksista koski lainaus- tai näyttelytilanteita, jolloin konservaattori oli joutunut puuttumaan jonkin esineen tai esineiden esittämiseen. Mukaan mahtui myös vastauksia koskien terveyttä: homeisen aineiston sijoittaminen näyttelytiloihin, käsittely yleisissä tiloissa tai luovuttaminen asiakaskäyttöön oli jouduttu estämään. Yhdessä vastauksessa kerrottiin, kuinka konservaattori on joutunut estämään esineen historiaa vääristäviä toimenpiteitä, esimerkiksi päällemaalauksia. Onneksi edellä mainittu kertomus nousi esiin ainoana laatuaan ja vastaukset kuvailivat pääasiassa neuvottelutilanteita esimerkiksi näyttelyn suunnitteluun liittyen.

5.5 Järjestäytyminen

Vastaajien järjestäytymistä selvitettiin kahdessa kysymyksessä. Ensimmäiseen kysymykseen, jossa selvitettiin suhdetta muun muassa Museoalan ammattiliittoon ja Pohjoismaisen konservaattoriliiton Suomen osastoon, saatiin 137 vastausta.

PKL:n jäseniä oli 102, mikä indikoi, että kysely ei tavoittanut edes puolta PKL:n jäsenmäärästä. Vaikka 74,4% ilmoitti kuuluvansa järjestöön, tuo tämä konkreettisesti esiin sen seikan, että ainoastaan PKL:n jäsenmäärän ei voida ajatella kuvaavan suomalaisen konservointialan kokoa. Kyselyyn tulleiden kommenttien perusteella vastaajat myös suhtautuivat sidonnaisuuksia

tiedustelemaan kysymykseen varauksella ja luultavasti siksi yli 20 vastaajaa jätti vastaamatta kysymykseen.

Taulukko 11. Kuuluminen alan järjestöihin. 137 vastaajaa.

Muu, mikä -vaihtoehdon valinneista 24 kuului ICOM:n eri osastoihin kuten ICOM-CC, ICOMOS ja ICON. Akavaan, jonka alaosasto MAL on, kuului 5 vastaajaa ja IIC:n samoin 5 vastaajaa. Muihin järjestöihin, kuten OAJ:n, YTK:n, Pardiaan ja PAM:n kuului yhteensä 12 henkilöä.

Seuraavassa kysymyksessä kysyttiin, miksi vastaaja kuuluu tai ei kuulu edellä mainittuihin järjestöihin. Kysymykseen vastasi yhteensä 131 vastaajaa. Suurin ryhmä 60 vastauksella olivat ne, joiden mielestä PKL:n kuulumisesta on hyötyä. PKL:a luonnehdittiin tärkeäksi verkostoitumisen ja ammattitaidon ylläpitämisen kannalta ja järjestön lehteä sekä koulutuspäiviä pidettiin arvossa. Se, että PKL on Suomen ainoa konservointialan järjestö, tuntui painavan vaakakupissa hyvin paljon. Vastaajat kokivat, että järjestöllä on tehtävänä mm. ammatin tunnettuuden lisääminen ja ammattialan kehitys.

Toisiksi eniten kertyi vastauksia ryhmään, jossa 46 vastaajaa kuului järjestöön, kuten MAL, sen tuoman turvan vuoksi. Edunvalvonta, lakimiespalvelut ja työttömyysturva mainittiin useasti.

Seuraavaksi suurin ryhmä olivat ne, joiden vastauksissa kävi ilmi, miksi ko. järjestöihin ei ole syytä kuulua. Nämä vastaajat eivät ole kokeneet saavansa tarvitsemaansa tukea tai hyötyä näistä järjestöistä ja kuuluivat joko esimerkiksi johonkin toiseen ammattiliittoon kuin MAL tai eivät koe järjestöihin tai liittoihin kuulumista tarpeelliseksi. Vastaajien joukossa oli alanvaihtajia ja toisaalta moni kommentoi muun muassa PKL:n ”*sisäänpäin lämpiävyyttä*” tai seikkoja, jotka estäisivät jäseneksi pääsyn.

Lopuista vastauksista nousi esiin seuraavia seikkoja: 8 vastaajaa oli sitä mieltä, että järjestöihin yksinkertaisesti pitää kuulua, kaikki aktivoituminen on hyväksi. 7 vastaajalla oli jäsenhakemusprosessi PKL:n kanssa kesken. 5 vastaajan mielestä PKL:n kuuluminen kuuluu konservoinnin ammattilaisen määritelmään, tai ainakin pitäisi kuulua. Koska ammattinimikettä ei ole suojattu, olisi tämä ainakin yksi keino ”*vahvistaa koulutuksen saaneen konservaattorin profiili*”. 4 vastaajaa koki, että järjestöön kuulumalla saa mahdollisuuden vaikuttaa ja 2 kertoi järjestötoiminnan olevan ennen kaikkea elämäntapa tai harrastus.

Seuraavassa osiossa pyrin avaamaan kyselyn niitä tuloksia, joilla näyttää olevan vaikutusta konservaattoreiden työllistymiseen.

6 KYSELYN TULOKSET

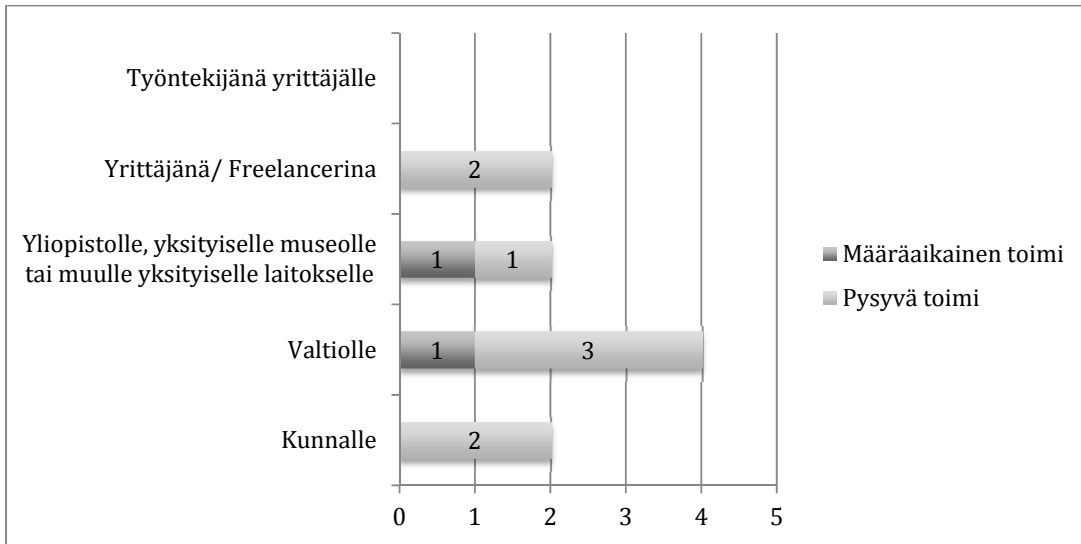
Kyselyyn konservaattoreille ja konservaattorin toimessa työskenteleville saatiin yhteensä 162 vastausta, joiden joukosta 157 kertoi oman työllisyystilanteensa vastaushetkellä. Näistä vastaajista 112 henkilöä kertoi olevansa työsuhteessa konservointialalla ja seuraavaksi aionkin analysoida niitä seikkoja, jotka vaikuttivat työllistymiseen.

Kuten jo aiemmin kävi ilmi, on kyselyn vastausten edustavuutta hyvin vaikea arvioida. Proseminaarityön tuloksena päädyttiin pitämään PKL:n luonnollisten jäsenten määrää luotettavimpana viitteenä ammattialan koosta Suomessa, mutta tosiasiasa kyselyyn vastanneista vain 102, eli 74,4% kertoi kuuluvansa ko. järjestöön. Järjestäytymistä koskevaan kysymykseen vastasi 137 vastaajaa, vaikka koko kyselyn vastaajamäärä oli 162. Ehkä tähän vaikutti esimerkiksi kyselyn pituus tai jokin muu seikka, joka aiheutti vastaajakadon ko. kysymyksen kohdalla.

Edustavuuden ongelmasta huolimatta uskon kyselyn vastausten ja tulosten antavan viitteen ammattialan tilanteesta keväällä 2014.

6.1 Sukupuolen, iän tai valmistumisvuoden vaikutus työllistymiseen

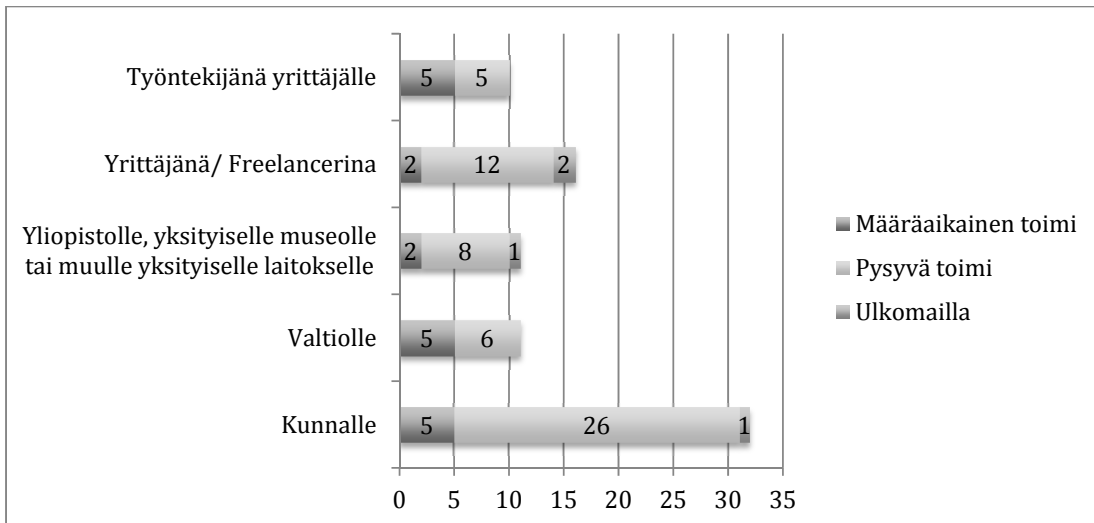
Kaikista kyselyn miesvastaajista (yhteensä 13) 10, eli 76,9% oli vastaushetkellä kokopäivätoisissa. Yksikään miesvastaaja ei ollut osa-aikatoisissa tai työsuhteessa, mutta hoito-, virka- tai jollain muulla vapaalla. Työelämässä olleista miesvastaajista saadaan taulukko, josta käy ilmi miesten työllistyminen.

Taulukko 12. Konservointialalla töissä olevat miesvastaajat. 10 vastaajaa.

Naisista kokopäivätyöissä oli 60% naisvastaajista (84/140 vastaajaa). Osa-aikatyöissä 6,4% (9 vastaajaa) ja työsuhteessa, mutta hoito-, virka- tai muulla vapaalla 2,1% (3 vastaajaa). Kaikkien kyselyyn vastanneiden naisten työllisyysprosentti oli yhteensä 68,5%.

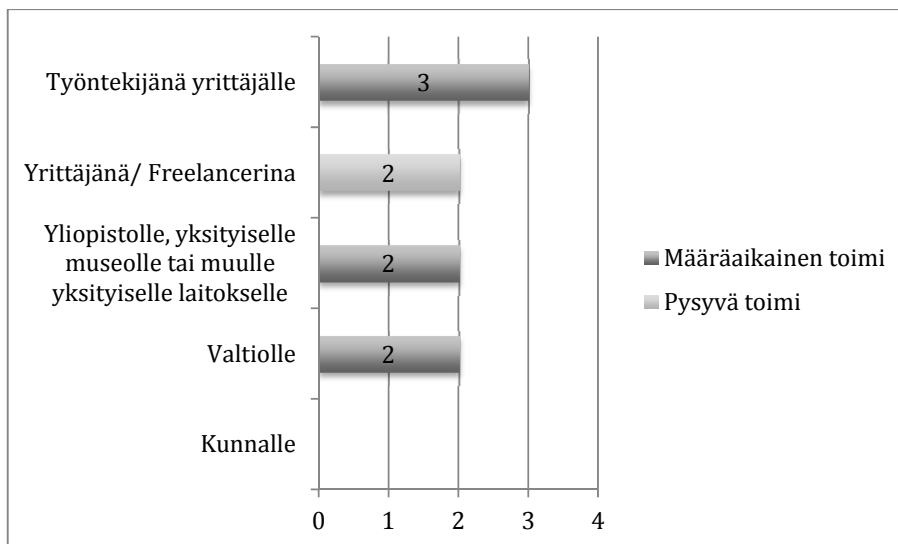
Yhteensä 81 naisvastaajaa vastasi sekä työnantajatahoa että työsuhteen pysyvyyttä selvittäneisiin kysymyksiin.

Taulukko 13. Alalla kokopäivätoisissä olevat naisvastaajat. 81 vastaajaa.

Kokopäivätyössä olleista naisista 20 työskenteli määräaikaisessa työsuhteessa ja 61 pysyvässä toimessa. Heidän lisäksi yksi vastaaja oli vastausaikaan palkattomassa harjoittelussa.

Osa-aikatyöntekijöistä 7 työskenteli määräaikaisessa työsuhteessa ja 2 pysyvässä toimessa. Näistä naisista 3 työskenteli työntekijänä yrittäjälle, 2 valtiolle, 2 freelancerina tai yrittäjänä ja 2 yliopistolle, yksityiselle museolle tai muulle yksityiselle laitokselle.

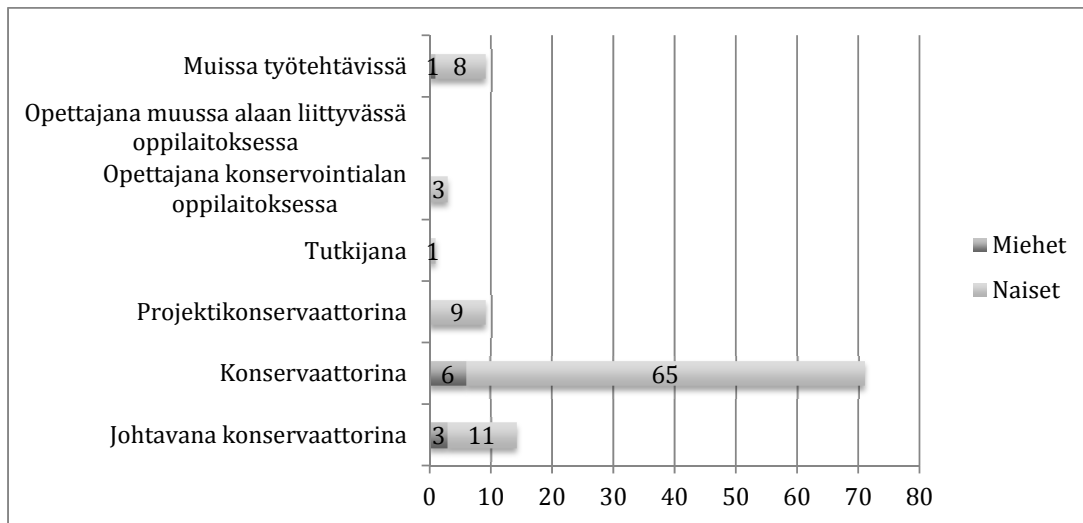

Taulukko 14. Osa-aikatoitit tekevät naisvastaajat. 9 vastaajaa.

Hoito-, virka- tai muulla vapaalla olleista naisista 1 työskentelee Suomessa valtiolle, 1 kunnalle ja 1 valtiolle ulkomailla. Kaikilla vapaalla olleista naisista oli pysyvä toimi.

Yhteensä 107 vastaajaa kertoi sukupuolensa sekä asemansa työpaikalla. Kymmenestä miesvastaajasta 3 työskenteli johtavana konservaattorina, mikä on 33% työssä olevista miehistä. Vastaavassa asemassa naisista työskenteli 11

vastaajaa, eli 11,3% kaikista konservointialan työssä käyvistä naisista. Naisilla on kyselyaineiston perusteella alan töissä kuitenkin selkeä enemmistö: miehiä on 9,4% ja naisia 90,6%.

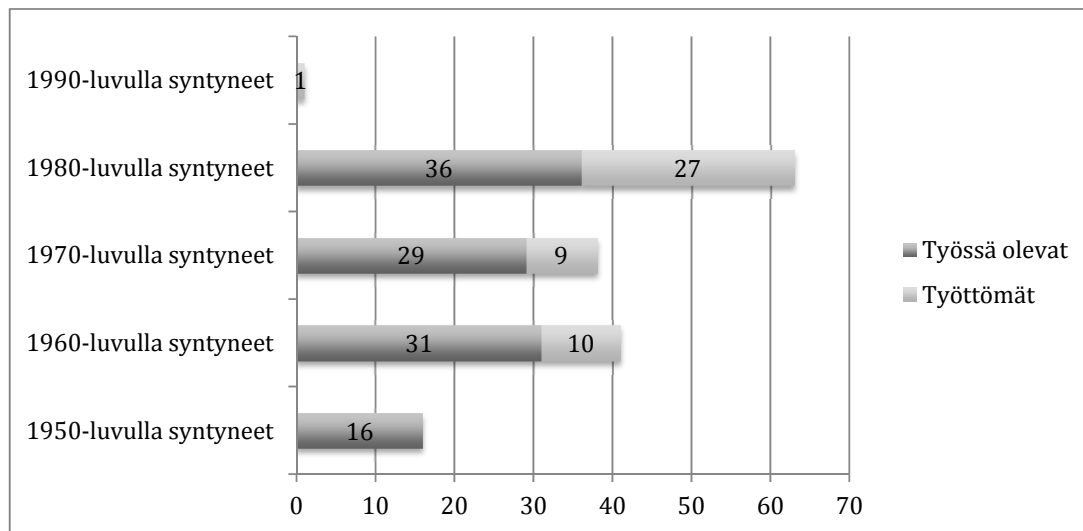
Taulukko 15. Asema työpaikalla sukupuolittain. 107 vastaajaa. 10 miestä ja 97 naista.

Niistä seitsemästä vastaajasta, jotka eivät halunneet paljastaa sukupuoltaan, 5 oli kokopäivätyössä omalla alallaan. Vastaajista 4 oli pysyvässä toimesta ja yksi ei vastannut työsuhteen pysyvyyttä selvittäneeseen kysymykseen. Kuitenkin työnantajatahoa selvittänyt kysymys sai viisi vastausta. 2 vastaajaa työskenteli valtiolle, 1 kunnalle, 1 yrittäjänä tai freelancerina ja 1 yliopistolle, yksityiselle museolle tai muulle yksityiselle laitokselle.

Sukupuolen mukaan jaotelluista vastauksista voidaan päätellä, samoin kuin oppilaitosten tilastoista, että konservointiala Suomessa on hyvin naisvaltainen. Miesvastaajien määrä oli hyvin pieni, mutta aineiston perusteella näyttäisi siltä, että miehet työllistyvät naisia todennäköisemmin ja parempaan asemaan. Myös osa-aikatyönteko on yleisempää naisten keskuudessa. Syitä näihin seikkoihin voi olla

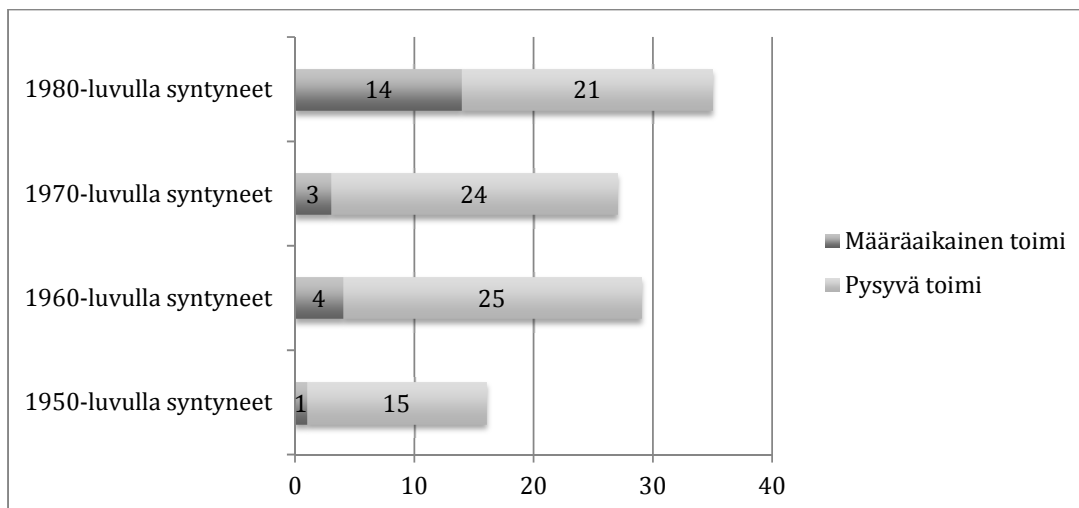
lukemattomia, mutta tulos korreloi muun muassa Tilastokeskuksen Naiset ja miehet Suomessa 2014 -tasa-arvotilaston tuloksien kanssa.¹³⁰

Kaikista vastaajista työelämässä oli yhteensä 16 1950-luvulla syntynyttä (16/16 vastaajaa). 1960-luvulla syntyneitä oli 31 (41 vastaajasta). Heistä 29 vastasi työsuhteen määräaikaisuutta selvittäneeseen kysymykseen. 1970-lukulaisista (38 vastaajaa) 29 oli kyselyaikaan työsuhteessa alalla. Heistä 28 vastasi työsuhteen pysyvyyttä selvittäneeseen kysymykseen. 1970-luvulla syntyneistä yksi oli kyselyn aikaan palkattomassa harjoittelussa ja hän sisältyy työllistyneisiin. 1980-luvulla syntyneitä (63 vastaajaa) oli yhteensä työelämässä 36. Heistä 35 vastasi työsuhteen pysyvyyttä selvittäneeseen kysymykseen. Näistä tuloksista saadaan aikaan kaksi kaaviota, jotka kuvaavat työllistymistä konservoinnin ammattilaisten iän mukaan sekä heidän työsuhteensa pysyvyyttä iän mukaan jaoteltuna. Kyselyn ainoa 1990-luvulla syntynyt vastaaja ei ollut alan töissä.

Taulukko 16. Työllistyminen syntymäajan mukaan jaoteltuna. 159 vastaajaa.

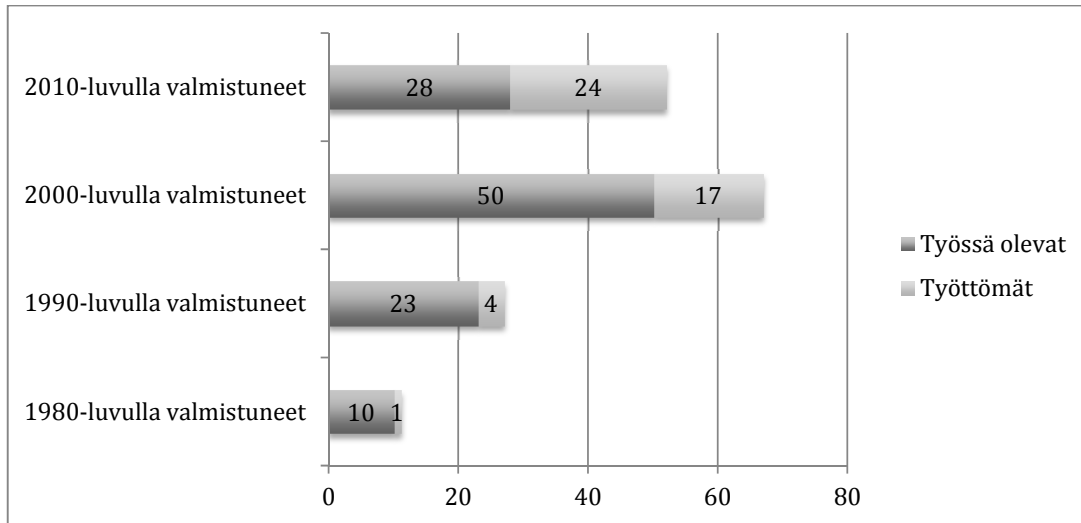
¹³⁰ Tilastokeskus 2014: 41.

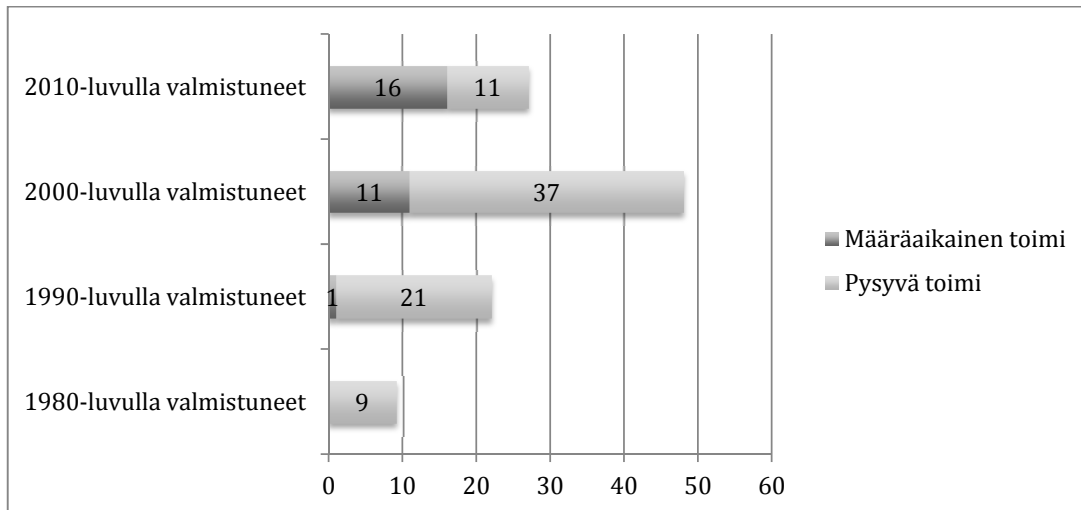
Taulukko 17. Työsuhteen pysyvyys syntymäajan mukaan jaoteltuna. 107 vastaajaa.

Kaavioista käy ilmi, kuinka iäkkäämmät ovat ehtineet vakiinnuttaa asemaansa työelämässä nuorempiin verrattuna. Työllistyminen iän mukaan jaoteltuna vaihtelee 1950-luvulla syntyneiden vastaajien täystyöllisyydestä aina 1980-luvulla syntyneiden 57% työllistymiseen (36/63 vastaajaa). Ei ole myöskään yllättävää, että tämä näkyy työsuhteiden pysyvyydessä: mitä nuorempi konservaattori, sitä todennäköisemmin hänen työsuhteensa on määräaikainen.

Myös valmistumisajan ja työllistymisen suhdetta pystyttiin tarkkailemaan. 1980-luvulla valmistuneista (11 vastaajaa) 10 oli vastaushetkellä konservointialan töissä. Heistä 9 vastasi kysymykseen, jossa selvitettiin työsuhteen pysyvyyttä ja kaikki yhdeksän olivat pysyvässä työsuhteessa. 1990-luvulla valmistuneista oman alan töissä oli 23 vastaajaa 27 valmistuneesta. Heistä 22 vastasi kysymykseen, jossa selvitettiin työsuhteen pysyvyyttä. 2000-luvulla valmistuneista (67 vastaajaa) 50 oli alan töissä ja heistä 49 vastasi työsuhteen pysyvyyttä selvittäneeseen kysymykseen. Palkattomassa harjoittelussa ollut vastaaja kuului tähän ryhmään. 2010-luvulla valmistuneista (52 vastaajaa) 28 oli vastaushetkellä konservointialan töissä. Heistä 27 vastasi työsuhteen pysyvyyttä selvittäneeseen kysymykseen.

Taulukko 18. Työllistyminen valmistumisvuoden mukaan. 157 vastaajaa.

Taulukko 19. Työsuhteen pysyvyys valmistumisvuoden mukaan. 106 vastaajaa.

Yllä olevista kuvaajista käy ilmi, kuinka työllisyysprosentti kasvaa sitä mukaan mitä kauemmin konservaattorilla on niin kutsuttua virkaikää, toisin sanoen mitä kauemmin hän on ollut alalla. Toisaalta mitä kauemmin esimerkiksi valmistumisesta on kulunut, sitä useampi on jättänyt alan ja siirtynyt muihin tehtäviin pienentäen näin ko. ryhmän kokoa. Tässä on hyvä ottaa huomioon myös muun muassa 1990-1993 lama, joka on varmasti karsinut ammattilaisia alalta.

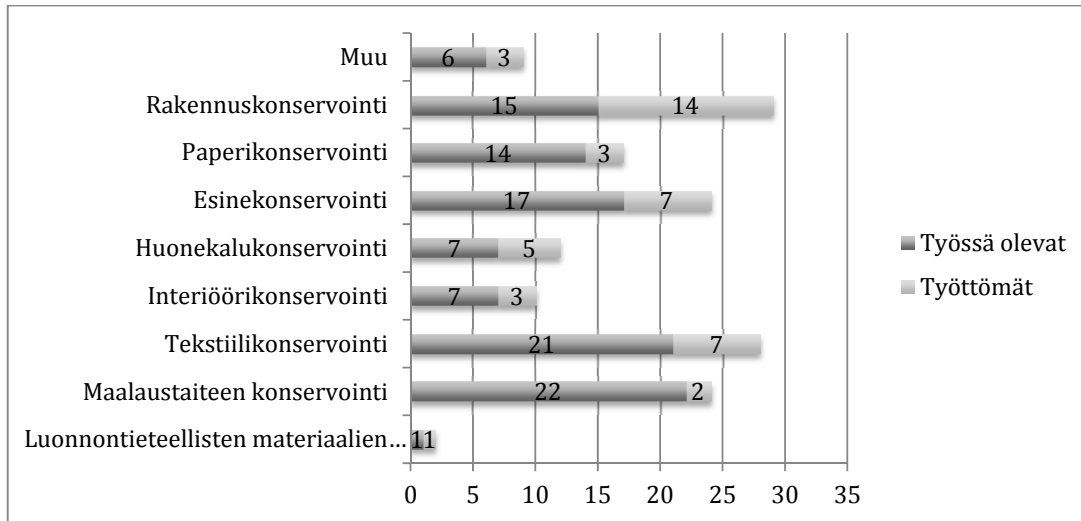
Vastauksista käy myös ilmi, että 2008 alkanut taantuma ja sitä seuranneet elvytystoimet vaikuttavat työllistymiseen tänä päivänä. Esimerkiksi valtion nk. tuottavuusohjelmat¹³¹ ovat jo karsineet konservoinnin virkojaan ja näköpiirissä ei ole muutosta toiseen suuntaan. Myös työelämä itsessään on jatkuvan rakennemuutoksen kourissa, mikä heijastuu myös konservointialalle. Oman työntekijän palkkauksen sijaan palveluita ostetaan herkemmin yrityksiltä.

Koska kysely toteutettiin keväällä 2014, ei 2010-luvulla valmistuneiden tilasto ole luonnollisestikaan valmis. 1980-, 1990- ja 2000-luvuilla valmistuneiden tiedot kertovat kuitenkin lineaarisesta kehityksestä: mitä vähemmän aikaa valmistumisesta on, sitä useampi on edelleen alalla. Sama lineaarisuus toistuu myös työsuhteen pysyvyyttä tutkittaessa: mitä vähemmän aikaa valmistumisesta on, sitä todennäköisemmin työsuhde on määräaikainen.

6.2 Erikoistumisalan vaikutus työllistymiseen

Kyselyaikaan konservointialan töissä olleista 112 vastaajasta 110 vastasi erikoistumisalaa selvittäneeseen kysymykseen. Työttömistä vastaajista kaikki 45 kertoivat oman erikoistumisalansa. Seuraavasta kaaviosta käy ilmi kyselyyn vastanneiden työllistyminen erikoistumisaloittain jaoteltuna.

¹³¹ Vilkuna 2010: 45-46.

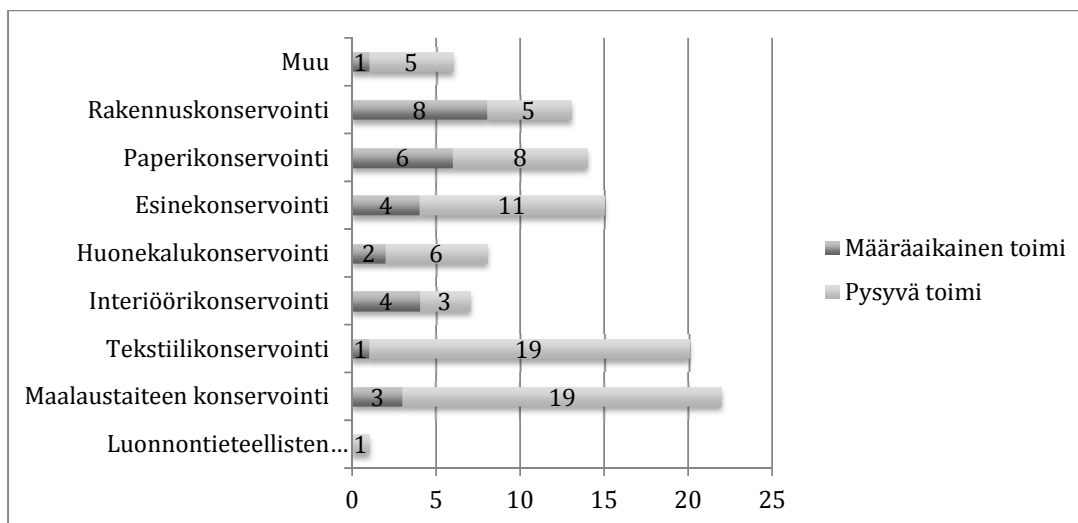

Taulukko 20. Työllistyminen erikoistumisaloittain. 155 vastaajaa.

Parhaiten töitä riitti maalaustaiteen sekä tekstiili- ja esinekonservaattoreille. Kyselyyn tulleiden vastausten perusteella maalauskonservaattoreiden työllisyysprosentti oli 91,6% ja tekstiilikonservaattoreiden 75%. Heikoiten tämän aineiston perusteella näyttävät työllistyvän luonnontieteellisten materiaalien konservaattorit, mutta ikävä kyllä ainoastaan kahden vastauksen otantaa ei voi pitää edustavana. Ammattiryhmistä eniten vastauksia saatiin rakennuskonservaattoreilta ja ryhmä sisälsi myös suurimman määrän työttömiä. Rakennuskonservaattoreiden työllisyysprosentti oli kyselyaineiston perusteella kaikista erikoistumisaloista alhaisin: 51,7%.

Muu -vaihtoehdon valinneet kuusi konservaattoria olivat kukin suuntautuneet eri aloille, joten karkeasti kärjistäen he oikeastaan edustavat kukin omaa suuntautumisalaansa. Poikkeava koulutuslinja tai jatkokouluttautuminen tuntuu kuitenkin kannattavan: tämän ryhmän työllisyysprosentti oli 66,6%.

Yhteensä 105 työssä olevaa vastaajaa vastasi sekä erikoistumisalaa että työsuhteen pysyvyyttä selvittäneisiin kysymyksiin.

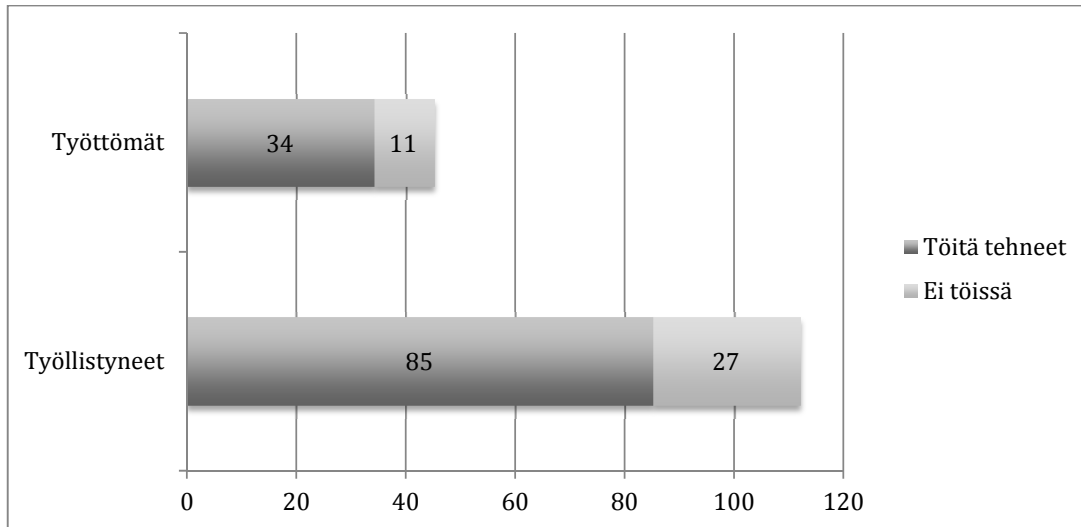

Taulukko 21. Työsuhteen pysyvyys erikoistumisaloittain. 105 vastaajaa.

Kun tarkastellaan kyselyyn vastanneiden työsuhteiden pysyvyyttä erikoistumisaloittain, on huomattavissa, kuinka tekstiili- ja maalaustaiteen konservaatit ovat myös työllistyneet pysyvästi muita useammin.

6.3 Opintojen aikaisten töiden vaikutus työllistymiseen

Pidin mielekkäänä selvittää myös sitä, kuinka suuri merkitys on sillä, tekeekö jo opintojen ohessa oman alan töitä. Monella alalla pidetään hyvin merkittävänä sitä, että saa jo hyvissä ajoin niin sanotusti jalkaa oven väliin. Kuten jo aikaisemmin kävi ilmi, 161 henkilöä vastasi opintojen ohessa tehtyjä oman alan töitä kartoittavaan kysymykseen ja heistä 75,7% oli ollut alan töissä opintojen aikana. Yhteensä 157 vastaajaa vastasi tähän kysymykseen ja sen lisäksi kertoi, onko töissä vai ei. Näistä tiedoista saatiin aikaan seuraava kuvaaja, josta käy ilmi opiskeluaikojen työnteon vaikutus myöhempään työllistymiseen.

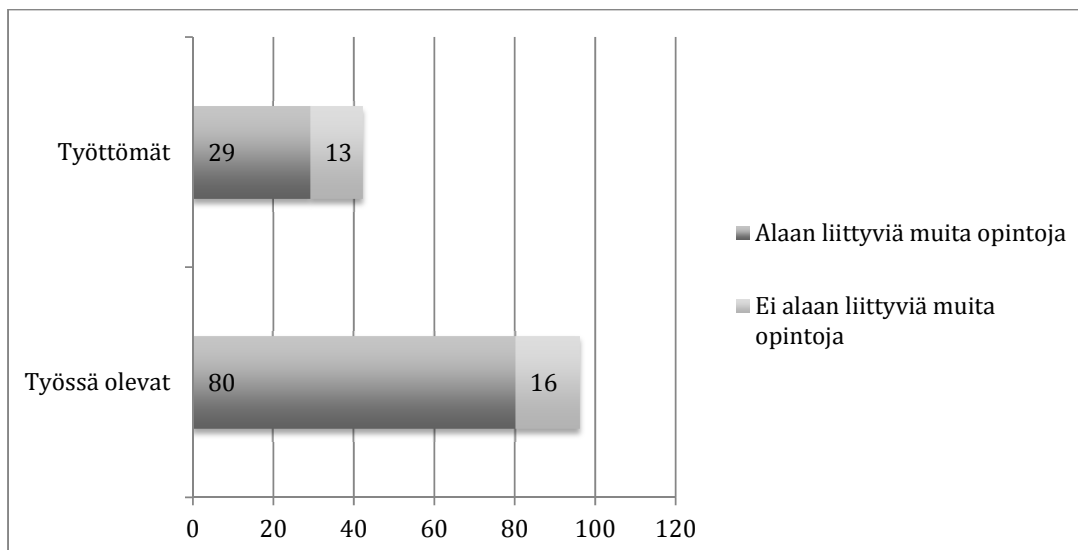
Taulukko 22. Työskentely alalla jo opintojen aikaan. 157 vastaajaa.

Työllistyneistä 75,8% on ollut opintojen ohessa oman alan töissä. Työttömien osalta vastaava luku on 75,5%, eli lukemat ovat hyvin samankaltaiset. Tämän aineiston pohjalta voisi siis päätellä, että opiskelujen ohessa tehdyillä oman alan töillä ei suoranaisesti ole vaikutusta myöhempään työllistymiseen.

6.4 Muiden opintojen vaikutus työllistymiseen

Useampi työtön vastaaja kirjoitti avoimissa vastauksissaan siitä, miten pelkällä konservattorin ammattikorkeatutkinnolla ei enää tunnu pärjäävän työmarkkinoilla. Joko työhön haetaan lähtökohtaisesti henkilöä, jolla on muitakin opintoja tai sitten paikka menee väistämättä sellaiselle henkilölle.

Halusin tutkia asiaa tarkemmin ja vertasin keskenään niitä, joilla on alaan liittyvää aiempaa tai myöhempää koulutusta ja niitä, joilla ei ole muuta alaan liittyvää koulutusta. Koulutusta kartoittaneeseen kysymykseen saatiin yhteensä 139 selkeää vastausta ja näistä myös työllisyystilanteensa kertoi yhteensä 138 vastaajaa.

Taulukko 23. Muiden opintojen vaikutus työllistymiseen. 138 vastaajaa.

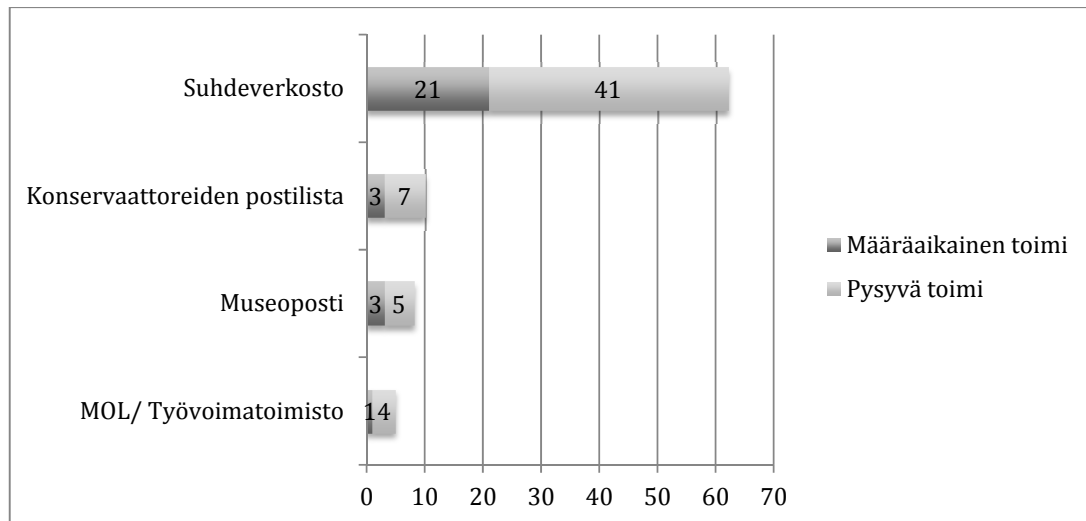
Kaaviosta käy ilmi, että tämän aineiston perusteella työllistyneistä 80 vastaajaa (83,3%) on tehnyt muita alaan liittyviä opintoja. Vastaava luku työttömien kohdalla on 29 (69%), joten selkeä enemmistö heistäkin on opiskellut alaa enemmän. Kuitenkin näiden kahden ryhmän välillä löytyy selkeä ero ja siitä syystä voidaan todeta, että tämän aineiston perusteella ammattiosaamisen syventäminen vaikuttaa työllisyysmahdollisuuksiin suotuisasti.

Tässä yhteydessä on syytä muistaa, että vastaajien lisäopinnot vaihtelivat laajuudessaan muutaman päivän erikoiskursseista tohtorinväitöksiin asti. Lisäopintoja kartoittavan kysymyksen muotoilusta johtuen ei valitettavasti saatu tarpeeksi yksityiskohtaista tietoa siitä, kuinka laajoja opintokokonaisuuksia kukin vastaaja oli suorittanut. Olisi ollut mielekäs saada selville, miten eriasteiset opinnot vaikuttavat työllistymiseen.

6.5 Työllistymisen mekanismit ja sidonnaisuuksien vaikutus työllistymiseen

Kuten jo aiemmin mainitsin, korostetaan alalla suhdeverkostojen tärkeyttä. Tästä kirjoitti moni vastaajakin ja erityisesti PKL:n kuulumista pidettiin tärkeänä muun muassa ammatillisen identiteetin kannalta.

Monista vastauksista kävi myös ilmi puskaradion merkitys työllistäjänä, niin hyvässä kuin pahassakin, ja halusin selvittää, minkälainen vaikutus sillä on. Yhteensä 88 vastaajaa vastasi sekä työsuhteen jatkuvuutta selvittäneeseen kysymykseen että kysymykseen, jossa tiedusteltiin, mistä työntekijä oli saanut kuulla työpaikastaan.

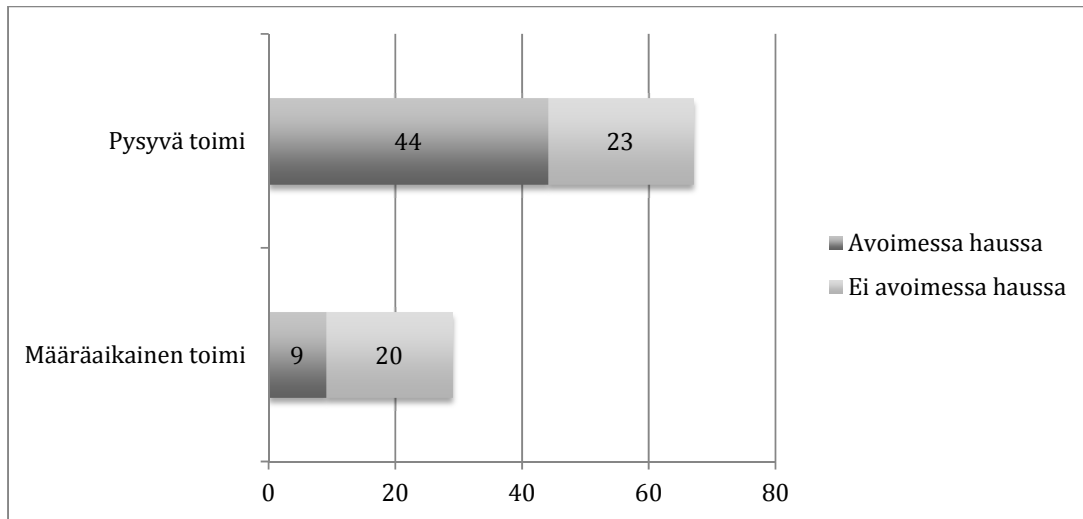

Taulukko 24. Tiedon saaminen avoimesta työpaikasta. 85 vastaajaa.

Kaaviosta käy ilmi, että puskaradio on merkittävä työllistäjä niin määräaikaisissa kuin pysyvissä toimissa ja kaikista työsuhteista 72,9%:ssa (62 vastausta) on tieto saatu suhdeverkoston kautta.

Tämän lisäksi halusin selvittää, kuinka suuri osa pysyvistä ja määräaikaisista toimista oli avoimessa haussa. 96 vastaajaa vastasi sekä työsuhteen pysyvyyttä

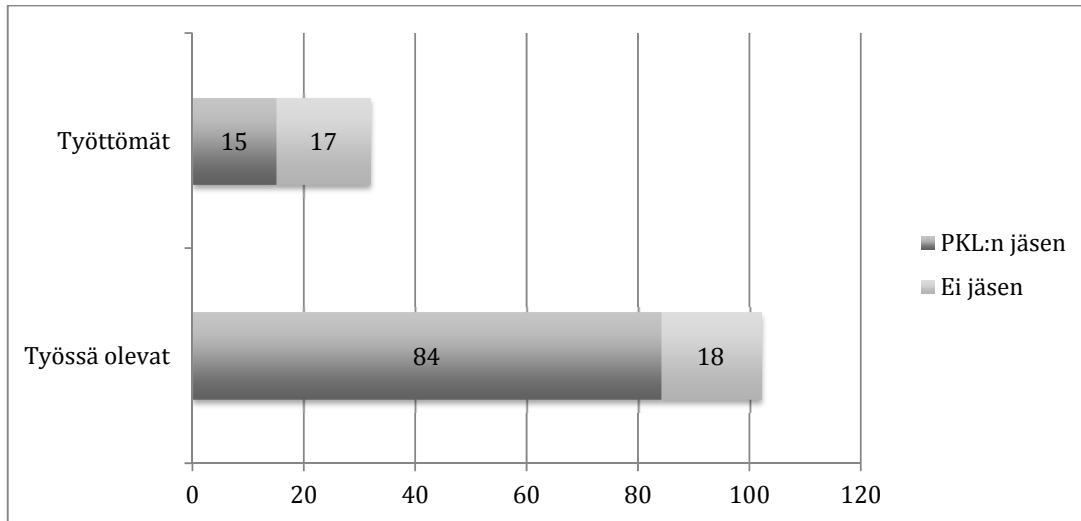
selvittäneeseen kysymykseen että kysymykseen, jossa selvitettiin, oliko saatu työpaikka ollut avoimessa haussa.

Taulukko 25. Työpaikan täyttö. 96 vastaajaa.

Kaaviosta käy ilmi, että pysyvistä toimista 65,6% (44 vastausta) oli ollut avoimessa haussa. Sen sijaan määräaikaisissa pesteistä vain 31% (9 vastausta) oli ollut haettavissa avoimesti.

Koska PKL:n jäsenyys mainittiin useassa vastauksessa merkittäväksi työllistymisen kannalta, pidin vielä lopuksi mielekkäänä tarkastella PKL:n jäsenyyden ja työllistymisen välistä suhdetta. Yhteensä 134 vastaajaa vastasi työllistymistä koskevaan kysymykseen ja ilmoitti joko olevansa PKL:n jäsen tai ettei ole.

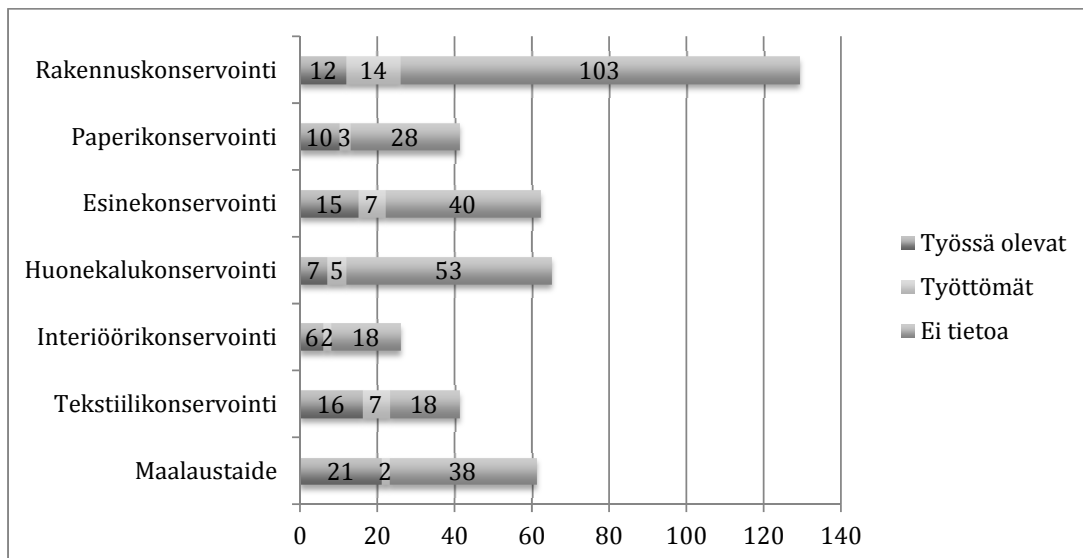
Taulukko 26. Työllistyneet ja työttömät PKL:n jäsenet. 134 vastaajaa.

Kaaviosta käy ilmi, että työllistyneistä 84 vastaajaa (82,3%) on PKL:n jäseniä kun taas työttömistä jäseniä on 15 (46,8%). Vaikka kyselyaineisto on rajallinen, kyselyn levitystavoista toinen oli selkeästi sidoksissa PKL:n ja otanta siten ainakin jossain määrin puolueellinen, voidaan pitää huomattavana, että PKL:n jäsenyydellä on vaikutusta työllistymiseen. Toisaalta tämän tietyn kysymyksen äärellä voidaan pysähtyä pohtimaan, kumpi oli ensin: työpaikka vai jäsenyys, etenkin koska täysjäsenyys vaatii kahden vuoden työkokemuksen alalta. Silti, varsinkin kahden aikaisemman kuvaajan tulosten perusteella, uskallan argumentoida, että suhteilla on konservointialalla merkitystä ja sillä on erityisesti merkitystä alalla työllistymiseen.

7 LOPPUPÄÄTELMÄT

Kysely konservaattoreille ja konservaattorin toimessa työskenteleville tuotti mielenkiintoista tietoa ammattialan työllisyystilanteesta keväältä 2014. Tuloksista kävi ilmi, miten valmistumisen jälkeen alalla on enemmän ihmisiä, mutta määrät putoavat vähitellen kun osa valmistuneista vaihtaa alaa. Valitettavasti tietoa siitä, kuinka moni näin päätyy tekemään, ei ole. Olisi muun muassa mielenkiintoista saada tarkemmin selville 1990-luvun laman vaikutukset, joihin Auer viittaa väitöksessään¹³².

Kyselyyn vastanneiden määristä ja Suomen konservointialan oppilaitoksista valmistuneista saadaan koottua näyttävä taulukko, josta käy ilmi tämän aineiston perusteella työllistyneiden ja työttömien määrät suhteutettuina valmistuneisiin.

Taulukko 27. Suomessa oppilaitoksissa 1985-2012 valmistuneet konservaattorit ja työllistyminen erikoistumisaloittain.

Työllistyneiden ja työttömien määristä on vähennetty 2013 ja 2014 valmistuneet sekä ulkomailla tai muulla tavoin ammattiin opiskelleet. Luonnontieteellisen alan

¹³² Auer 2000: 199.

konservaattorit ja erikoistumisalaltaan *Muu* -vaihtoehdon valinneet vastaajat eivät myöskään sisälly taulukkoon. Taulukossa on lisäksi yhdistelty muutamia koulutuslinjoja (kuten taidekonservointi ja maalaustaiteen konservointi sekä puurakennus-, rakennuspintojen konservointi ja rakennuskonservointi) vastaamaan tänä päivänä käytettyä erikoistumisalajakoa.

Taulukon tiedot näyttävät hurjilta: sen mukaan esimerkiksi huonekalukonservaattoreista 53 henkilöä on vaihtanut alaa tai ei saanut tietoa kyselystä. Tietystikään ei voida olettaa, että kaikki alalla toimivat huonekalukonservaattorit ovat vastanneet kyselyyn, mutta jos oletetaan, että jokin tietty osa konservaattoreista vastasi, voidaan myös olettaa tietyn osan oikeasti kadonneen alalta.

Moni kyselyn aikaan työtön vastaaja kuvasi sitä, miten ala alkaa heidän mielestään olla täynnä. Esimerkiksi tekstiilikonservoinnin edustajista muutama kirjoitti olevansa tätä mieltä. Aineiston perusteella tekstiilikonservaattoreita oli työelämässä runsaasti, joten ajatus voi pitää paikkaansa. Keväällä 2014 näytti siltä, että tekstiilikonservaattoreille riittää hyvin töitä, mutta entä tästä eteenpäin kun heitä valmistuu lisää? Onko jo joillain aloilla saavutettu kyllästymispiste vai onko se jo saavutettu kauan sitten, jos tarkkaillaan valmistuneiden ja työllistyneiden määriä? Koulutetaanko uusia konservaattoreita tarpeettomasti?

Vilkuna kirjoitti vuonna 2010, kuinka museoala on kasvanut moninkertaiseksi sotien jälkeisessä Suomessa¹³³. Vasta viime vuosina museoalan henkilötyövuosien määrä on lähtenyt laskuun¹³⁴, vaikka globaalit talousongelmat ja niiden vaikutukset ovat

¹³³ Vilkuna 2010: 28.

¹³⁴ Museotilasto. Tilastohaku: Vakinainen, päätoiminen henkilökunta henkilötyövuosina. WWW-dokumentti.

vaikuttaneet muihin aloihin jo pidemmän aikaa. Ehkä koko museoala tulee asettumaan omaan kokoonsa vasta tulevina vuosina.

Työllistymisen mekanismeja tutkiessani kävi ilmi, miten suuri merkitys suhdeverkostolla on työllistymiseen. Tästä on alan piirissä keskusteltukin ja tällä faktalla on varmasti puolensa ja puolensa. On ymmärrettävää, että suhdeverkostojen ulkopuolella operoivalle alalle pääsy näyttää kohtuuttoman vaikealta ja taas toisaalta suurelta osin käsityöalan ollessa kyseessä, on työntekijän suosituksilla suuri merkitys. CV ei kerro taidoista, vaan työnantajista ja ehkä siksi hyvä nimi alan toimijoiden keskuudessa on merkittävä työllistäjä. Toisaalta tällainen toimintatapa saattaa henkilöityä muistakin kuin ammatillisista syistä ja silloin olla epäreilu hyvääkin tekijää kohtaan. Asian voisi ehkä summata näin: suhdeverkoston kautta työllistyminen ei ole reilua, mutta se on toisaalta työnantajan kannalta ymmärrettävää. Työnantaja haluaa palkata työpestiin parhaan mahdollisen tekijän. Aihe herättää paljon keskustelua ja toivon mukaan sitä myös jatketaan. Vallitseviin epäkotiin olisi hyvä hakea ratkaisuja.

Oli mielenkiintoista huomata, miten kyselyyn tulleet vastaukset käsittelivät samoja teemoja kuin Auerin kyselyyn tulleet vastaukset vuodelta 1998¹³⁵. Auer muun muassa siteeraa rakennuskonservaattorin kertomusta työmaalta¹³⁶, ja samankaltaisia viestejä tuli vielä vuonna 2014. Selkeästikin, kuten Auer kirjoittaa, konservointialan professionalisaatio ja arvostuksen kehitys on kesken. Osaltaan tähän keskeneräisyyteen vaikuttaa muun muassa konservaattoreiden hajaannus eri

¹³⁵ Auer 2000: 219.

¹³⁶ ”-- vastassa pönäköitä rakennusalan Ammattimiehiä, joille konservaattorin tutkintotodistus on suunnilleen saman arvoinen, kuin kansalaisopiston joogaryhmän osanottotodistus. Toki vikaa on myös konservaattoreissa, jotka eivät kykene vakuuttamaan vastapuolta kyvyistään, eivätkä pitämään puoliaan.”

etujärjestöihin, eikä esimerkiksi PKL aatteellisena järjestönä pysty tekemään tarpeeksi ammattialan vakiinnuttamiseksi.

Tämä Pro gradu tuntui avaavan enemmän kysymyksiä kuin se löysi vastauksia. Konservointiala on laajalti tutkimaton, pieni ammattiala, ja se on erityispiirteinen mielenkiintoinen osa museoalaa. Olisi esimerkiksi mielenkiintoista selvittää, miten alalla jaksetaan. Miten työolosuhteet ja altistus kemikaaleille ja homeille vaikuttaa työuran pituuteen tai miten työuran henkisesti raskas ja hidas alku vaikuttaa myöhempään jaksamiseen?

LÄHTEET

Haastattelut

Borchersen, K. (12. helmikuu 2013). Interview NKF Denmark Sähköpostihaastattelu. *The quantities of Conservators and the types of Conservation studies in your Country*. (E. Tiainen, Haastattelija)

Hannesson, R. H. (20. helmikuu 2013). Interview NKF Iceland Sähköpostihaastattelu. *The quantities of Conservators and the types of Conservation studies in your Country*. (E. Tiainen, Haastattelija)

Jolkkonen-Porander, N. (11. helmikuu 2013). Sähköpostihaastattelu, Pohjoismaisen konservattoriliiton Suomen osasto Ry. *Konservaattoreiden määrät Suomessa*. (E. Tiainen, Haastattelija)

Mättö, U. (25. helmikuu 2013). Sähköpostihaastattelu, Museoalan ammattiliitto MAL Ry. *Konservaattoreiden määrät Suomessa*. (E. Tiainen, Haastattelija)

Orhanen, O. (8. maaliskuu 2013). Sähköpostihaastattelu, Seinäjoen ammattikorkeakoulun Konservoinnin koulutusohjelma. *Konservaattoreiden määrät Suomessa*. (E. Tiainen, Haastattelija)

Puolakoski, A. (26. helmikuu 2013). Sähköpostihaastattelu, Luonnontieteellinen keskusmuseo. *Konservaattoreiden määrät Suomessa*. (E. Tiainen, Haastattelija)

Sundholm, A. (11. maaliskuu 2013). Sähköpostihaastattelu, Metropolia AMK Konservoinnin koulutusohjelma. *Konservaattoreiden määrät Suomessa*. (E. Tiainen, Haastattelija)

Internetlähteet

AIC American Institute for Conservation of Historic and Artistic Works. (2013). *Publications*. Haettu 6. maaliskuu 2013 osoitteesta AIC American Institute for Conservation of Historic and Artistic Works Web-sivusto: <http://www.conservation-us.org/index.cfm?fuseaction=Page.viewPage&pageId=491>

E.C.C.O. European Confederation of Conservator-Restorers' Organisations. (1. maaliskuu 2002). *E.C.C.O. Ammatillinen ohjeisto (I): Amattiala*. Haettu 18. helmikuu 2013 osoitteesta Pohjoismaisen konservaattoriliiton Suomen osasto Ry Web-sivusto:
http://www.konservaattoriliitto.fi/index.php?option=com_phocadownload&view=category&id=1&Itemid=50

E.C.C.O. European Confederation of Conservator-Restorers' Organisations. (3. maaliskuu 2002). *E.C.C.O. Ammatillinen ohjeisto (II): Eettinen ohjeisto*. Haettu 18. helmikuu 2013 osoitteesta Pohjoismaisen konservaattoriliiton Suomen osasto Ry Web-sivusto:
http://www.konservaattoriliitto.fi/index.php?option=com_phocadownload&view=category&id=1&Itemid=50

E.C.C.O. European Confederation of Conservator-Restorers' Organisations. (7. maaliskuu 2003). *E.C.C.O. Ammatillinen ohjeisto (III): Konservointialan koulutuksen perusvaatimuksia*. Haettu 6. maaliskuu 2013 osoitteesta Pohjoismaisen konservaattoriliiton Suomen osasto Ry Web-sivusto:
http://www.konservaattoriliitto.fi/index.php?option=com_phocadownload&view=category&id=1&Itemid=50

E.C.C.O. European Confederation of Conservator-Restorers' Organisations. (2011). *History of E.C.C.O.* Haettu 5. maaliskuu 2013 osoitteesta E.C.C.O. Web-sivusto:
<http://www.ecco-eu.org/about-e.c.c.o./history-of-e.c.c.o.html>

E.C.C.O. European Confederation of Conservator-Restorers' Organisations. (2011). *Welcome to E.C.C.O.* . Haettu 27. helmikuu 2013 osoitteesta E.C.C.O. Web-sivusto:
<http://www.ecco-eu.org/>

Göteborgs Universitet. (15. marraskuu 2012). *Konservator, kandidatprogram, 180 hp*. Haettu 7. maaliskuu 2013 osoitteesta Göteborgs Universitet Web-sivusto:
<http://www.conservation.gu.se/utbildning/program/konservator/>

Göteborgs Universitet. (12. maaliskuu 2012). *Kulturvård vid Göteborgs universitet*. Haettu 7. maaliskuu 2013 osoitteesta Göteborgs Universitet Web-sivusto:
<http://www.science.gu.se/utbildning/kulturvard/>

Göteborgs Universitet. (6. joulukuu 2012). *Kulturvård, masterprogram, 120 hp*. Haettu 7. maaliskuu 2013 osoitteesta Göteborgs Universitet Web-sivusto:
http://www.conservation.gu.se/utbildning/masterprogram_kulturvard/

ICCROM International Centre for the Study of the Preservation and Restoration of Cultural Property. (29. lokakuu 2012). *What is ICCROM*. Haettu 6. maaliskuu 2013 osoitteesta ICCROM Web-sivusto:
http://www.iccrom.org/eng/00about_en/00_00whats_en.shtml

ICOM-CC International Council of Museums - Committee for Conservation. (ei pvm). *About ICOM-CC*. Haettu 6. maaliskuu 2013 osoitteesta ICOM-CC Web-sivusto:
<http://www.icom-cc.org/15/about-icom-cc/#.UTcYBxnNo7A>

ICOM-CC International Council of Museums - Committee for Conservation. (ei pvm). *Working Groups Home*. Haettu 3. maaliskuu 2013 osoitteesta ICOM-CC Web-sivusto: <http://www.icom-cc.org/9/working-groups/#.UTSV0xnNo7A>

Kairamo, M. (ei pvm). *Venetsian julistus; Taustaa*. Haettu 3. huhtikuu 2015 osoitteesta ICOOMOS Suomen osasto ry. Web-sivusto:
<http://www.icomos.fi/sivut/kansainvaellinen/julistukset-ja-suositukset/--venetsian-julistus.php>

Menetelmäopetuksen tietovaranto. (2. syyskuu 2009). *Otos ja otantamenetelmät*. (Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto) Haettu 30. lokakuu 2014 osoitteesta KvantiMOTV Web-sivusto:
<http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/otos/otantamenetelmat.html>

Van Mensch, P. (ei pvm). *Towards a methodology*. Haettu 3. huhtikuu 2015 osoitteesta Peter van Mensch Towards a methodology of museology (PhD thesis, University of Zagreb 1992) Web-sivusto:
<http://www.muuseum.ee/uploads/files/mensch11.htm>

Metropolia AMK. (2012). *Konservointi, ylempi AMK*. Haettu 7. maaliskuu 2013 osoitteesta Metropolia AMK Web-sivusto:
<http://www.metropolia.fi/haku/koulutustarjonta-aikuiset-kulttuuriala/konservointi-yamk/>

Metropolia AMK. (2012). *Koulutustarjonta*. Haettu 7. maaliskuu 2013 osoitteesta Metropolia AMK Web-sivusto:
<http://www.metropolia.fi/haku/koulutustarjonta/?gclid=CNfirtLK6rUCFfB3cAodhyIAqw>

Museoalan ammattiliitto MAL ry. (2013). *Uusia tapoja tehdä vanhoja asioita*. Haettu 5. maaliskuu 2013 osoitteesta Museoalan ammattiliitto MAL ry Web-sivusto:
<http://www.museoalanammattiliitto.fi/mal-info/>

Museovirasto. (ei pvm). *Tilastohaku*. Haettu 3. huhtikuu 2015 osoitteesta Museotilasto Web-sivusto: <https://www.museotilasto.fi/statistics>

Nordiska Konservator Förbundet – NKF. (2008). *Nordiska Konservator Förbundet - NKF: Framsida*. Haettu 3. maaliskuu 2013 osoitteesta Nordiska Konservator Förbundet - NKF Web-sivusto:
<http://www.nordiskkonservatorforbund.org/default.asp>

Pohjoismaiden neuvosto & Pohjoismaiden ministerineuvosto. (ei pvm). *Tietoa Islannista*. Haettu 14. maaliskuu 2013 osoitteesta Norden.org Web-sivusto:
<http://www.norden.org/fi/tietoa-pohjoismaista/pohjoismaat-sekae-ahvenanmaa-faersaaret-ja-groenlanti/tietoa-islannista>

Pohjoismaiden neuvosto & Pohjoismaiden ministerineuvosto. (ei pvm). *Tietoa Suomesta*. Haettu 14. maaliskuu 2013 osoitteesta Norden.org Web-sivusto:
<http://www.norden.org/fi/tietoa-pohjoismaista/pohjoismaat-sekae-ahvenanmaa-faersaaret-ja-groenlanti/tietoa-suomesta>

Pohjoismaiden neuvosto & Pohjoismaiden ministerineuvosto. (ei pvm). *Tietoa Tanskasta*. Haettu 14. maaliskuu 2013 osoitteesta Norden.org Web-sivusto:
<http://www.norden.org/fi/tietoa-pohjoismaista/pohjoismaat-sekae-ahvenanmaa-faersaaret-ja-groenlanti/tietoa-tanskasta>

Pohjoismaisen konservaattoriliiton Suomen osasto ry. (ei pvm). *Jäsenyys*. Haettu 3. maaliskuu 2013 osoitteesta Pohjoismaisen konservaattoriliitto ry:n Web-sivusto:
http://www.konservaattoriliitto.fi/index.php?option=com_content&view=article&id=65&Itemid=95

Pohjoismaisen konservaattoriliiton Suomen osasto ry. (ei pvm). *Mitä konservointi on?* Haettu 26. helmikuu 2013 osoitteesta Konservaattoriliiton Web-sivusto:
http://www.konservaattoriliitto.fi/index.php?option=com_content&view=article&id=34&Itemid=34

Pohjoismaisen konservaattoriliiton Suomen osasto ry. (ei pvm). *PKL-Pohjoismaisen konservaattoriliiton Suomen osasto ry*. Haettu 3. maaliskuu 2013 osoitteesta Pohjoismaisen konservaattoriliiton Suomen osasto ry:n Web-sivusto:
<http://www.konservaattoriliitto.fi/>

Pohjoismaisen konservaattoriliiton Suomen osasto ry. (ei pvm). *Pohjoismaisen Konservaattoriliiton Liittoneuvosto*. Haettu 3. maaliskuu 2013 osoitteesta Pohjoismaisen konservaattoriliiton Suomen osasto ry:n Web-sivusto:
http://www.konservaattoriliitto.fi/index.php?option=com_content&view=article&id=61&Itemid=87

Saaranen-Kauppinen, A.;& Puusniekka, A. (2006). 7.2.2 *Koodaus*. (Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto) Haettu 31. lokakuu 2014 osoitteesta KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto Web-sivusto:
http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/L7_2_2.html

Saaranen-Kauppinen, A.;& Puusniekka, A. (2006). 7.3.3 *Kvantifointi*. (Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto) Haettu 31. lokakuu 2014 osoitteesta KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto Web-sivusto:
http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/L7_3_3.html

Tilastokeskus. (2014). *Naiset ja miehet Suomessa 2014*. Haettu 3. joulukuu 2014 osoitteesta Tilastokeskus Web-sivusto:
http://www.stat.fi/tup/julkaisut/tiedostot/julkaisuluettelo/yyti_namisu_201400_2014_10367_net_p2.pdf

The Royal Danish Academy of Fine Arts, Schools of Architecture, Design and Conservation. (ei pvm). *School of Conservation*. Haettu 7. maaliskuu 2013 osoitteesta The Royal Danish Academy of Fine Arts, Schools of Architecture, Design and Conservation Web-sivusto: <http://www.kons.dk/dk/site.aspx?p=453>

The Royal Danish Academy of Fine Arts, Schools of Architecture, Design and Conservation. (ei pvm). *The PhD programme*. Haettu 7. maaliskuu 2013 osoitteesta The Royal Danish Academy of Fine Arts, Schools of Architecture, Design and Conservation Web-sivusto: <http://www.kons.dk/dk/site.aspx?p=469>

Universitetet i Oslo. (ei pvm). *Arkeologi og konservering (bachelor)*. Haettu 7. maaliskuu 2013 osoitteesta Universitetet i Oslo Web-sivusto:
<http://www.uio.no/studier/program/arkeologi-konservering/index.html>

Universitetet i Oslo. (ei pvm). *Arkeologi og konservering (master - to år)*. Haettu 7. maaliskuu 2013 osoitteesta Universitetet i Oslo Web-sivusto:
<http://www.uio.no/studier/program/arkeologi-konservering-master/index.html>

University of Gothenburg. (6. joulukuu 2012). *Postgraduate programmes - Conservation*. Haettu 7. maaliskuu 2013 osoitteesta University of Gothenburg Web-sivusto:
http://www.science.gu.se/english/education/phd/Postgraduate_Education_Programmes/Conservation/

Painetut lähteet ja kirjallisuus

Auer, T. (2000). *Konservointityön professionalisaatio*. Kasvatustieteiden laitos, Ammattikasvatuksen tutkimus- ja koulutuskeskus. Tampereen yliopisto.

Auer, T. (5. maaliskuu 2010). Konservoinnin kehitys ja koulutus Suomessa. *Konservaattoriliiton lehti*, 1/2010 (100).

Ehrström, T. (helmikuu 1988). PKL – Suomen osasto 25 v. Lyhyt katsaus liiton historiaan. *Konservaattoriliiton lehti* (17).

Ernvall, P. (2012). Outi Orhasen haastattelu. *Konservaattoriliiton lehti*, 3/2012 (110).

Hirsjärvi, S. Remes, P. & Sajavaara, P. (2003). *Tutki ja kirjoita* (6.–9. p.). Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

af Hällström, J. Herranen, M. Mäkinen, A. Mättö, U. Nylund, K. & Sääskilahti, S. (2011). *Museoammattilaisen käsikirja* (2 p.). Helsinki: Museoalan ammattiliitto – Museifackförbundet ry.

Kecskeméti, I. (2009). Konservointi. Teoksessa P. Kinanen, *Museologia tänään* (2. p.). Suomen museoliiton julkaisuja 57. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Museoalan ammattiliitto MAL ry. (s.a.). Museoalan ammattiliitto MAL ry:n esite. *Museoalan ammattiliitto yhdistää kulttuuriperinnön ammattilaiset!* Helsinki: Museoalan ammattiliitto MAL ry.

Orhanen, O. (2012). Mikäs se rakennuskonservaattori olikaan? *Konservaattoriliiton lehti*, 1/2012 (108).

Pohjoismaisen konservaattoriliiton Suomen osasto ry. (toukokuu 1982). Konservattoriliiton toimintakertomus vuodelta 1981. *Konservaattoriliiton lehti* (2).

Reijonen, H. (2010). Suomalaisten museokokoelmien konservoinnin historiaa. Teoksessa S. Pettersson & P. Kinanen, *Suomen museohistoria*. SKS:n toimituksia 1285. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

Ronkainen, S., Karjalainen, A. & Mertala, S. (2008). Graafisen kyselylomakkeen suunnittelu. Teoksessa S. Ronkainen & A. Karjalainen, *Sähköä kyselyyn! Web-kysely tutkimuksessa ja tiedonkeruussa*. Rovaniemi: Lapin yliopisto.

Ronkainen, S. (2008). Otanta, edustavuus ja kadon analyysi. Teoksessa S. Ronkainen & A. Karjalainen, *Sähköä kyselyyn! Web-kysely tutkimuksessa ja tiedonkeruussa*. Rovaniemi: Lapin yliopisto.

Ronkainen, S., Mertala, S. & Karjalainen, A. (2008). 2. Kvalitatiivisuus, kvantitatiivisuus ja sähköinen kyselytutkimus. Teoksessa S. Ronkainen & A. Karjalainen, *Sähköä kyselyyn! Web-kysely tutkimuksessa ja tiedonkeruussa*. Rovaniemi: Lapin yliopisto.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. (2002). *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Vilkuna, J. (2009). Museologian vaihteita. Teoksessa P. Kinanen, *Museologia tänään* (2.p.). Suomen museoliiton julkaisuja 57. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Vilkuna, J. (2010). Suomen museoalan organisoituminen 1945-2009. Teoksessa S. Pettersson, P. Kinanen, *Suomen museohistoria*. SKS:n toimituksia 1285. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

LIITTEET

Liite 1: Yhteydenottokirje, Suomi

Hei,

Nimeni on Erika Tiainen ja olen konservointitaustainen museologian pääaineopiskelija Jyväskylän yliopistosta.

Olen tällä hetkellä tekemässä seminaaritutkielmaa konservaattoreiden määrästä Suomessa ja Pohjoismaissa. Seminaaritutkielmani tulee olemaan osa pro gradu – tutkielmaa, jossa aion tutkia konservaattoreiden työllistymistä Suomessa.

Haluaisin toteuttaa tutkimusta yhteistyössä organisaationne kanssa. Tulen todennäköisesti toteuttamaan pro gradu –vaiheessa kyselyn konservaattoreiden työllistymisestä, ja toivon, että saamani vastaukset ja materiaali on teillekin hyödyllistä. Olen asettanut itselleni tavoitteen saada gradun valmiiksi vuoden 2013 aikana, toivottavasti aikataulu pitää.

Ensin on kuitenkin seminaarityön aika, ja sen palautus on huhtikuun alussa. Haluaisin selvittää seminaarityöhöni konservaattoreiden määriä Suomessa ja Pohjoismaissa sekä kartoittaa konservoinnin alan taustoja Suomessa. Tietoa olisi hyvä saada mm. alan kehityksestä, koulutuksesta ja järjestäytymisestä.

Minua kiinnostavat teidän järjestönne konservaattori-jäsenten määrät ja mielellään jopa jonkinlaiset arviot pidemmältäkin aikaväliltä, sekä arviot siitä, kuinka suuri osa konservaattoreista kuuluu järjestönne jäseniin.

tai (riippuen vastaanottajasta):

Teidän organisaatiossanne minua kiinnostavat opiskelija- ja valmistumismäärät vuosien varrelta.

Lisäksi minua kiinnostavat organisaationne taustatiedot kuten perustamisvuosi ja –syy sekä kehitys tähän päivään. Jos koette olevanne väärä henkilö vastaamaan kysymyksiini, tai tunnette hyviä kirjallisia lähteitä, olisi ystävällistä, jos voisitte neuvoa minut sopivan lähteen suuntaan!

Haluaisin seuraavaksi lähestyä teitä sähköpostihaastattelulla, missä olen järjestänyt ajatukseni selkeiksi kysymyksiksi.

Olisitko ystävällisesti halukas vastaamaan?

Yst. terv.

Erika Tiainen
Museologian maisteriopiskelija
Jyväskylän yliopisto

Lähetetty 11.2.2013 SeAMK, MAL, Metropolia, PKL; 12.2.2013
Luonnontieteellinen keskusmuseo

Liite 2: Yhteydenottokirje, Pohjoismaat

Dear Ms

My name is Erika Tiainen and I am an M.A. student of Museology in the University of Jyväskylä, Finland. My background is in Conservation as I graduated as a Paper Conservator in 2008. I begun my part-time studies in Museology in 2009 and now it is time for my Master's thesis.

I am in the early process of my Master's thesis about the Employment of Conservators in Finland.

As a reference to the Finnish numbers I am interested in the Northern European figures as well. I decided to limit my study to the NKF countries and this is why I am making contact with you.

Would you be willing to answer my questions in behalf of your organization OR if you are not the right person for this, could you kindly direct me to another source?

The questionnaire will be brief and contain questions about the quantities of Conservators and the types of Conservation studies in your Country.

I would like to thank you in advance for your cooperation in this matter.

Yours sincerely,

Erika Tiainen
M.A. Student in Museology
University of Jyväskylä
Finland

Lähetetty 11.2.2013 NKF Denmark, Iceland, Sweden ja Norway

Liite 3: Suomenkielinen kysely/ sähköpostihaastattelu, esimerkkinä
Metropolia AMK

Hei,

Tämän viestin perässä ovat kysymykset, jotka haluaisin kysyä teiltä koskien
konservaattoreiden määriä.

Kiitos hyvin paljon jo etukäteen!

Yst. terv.

Erika Tiainen
Museologian maisteriopiskelija
Jyväskylän yliopisto

e-mail eranelti@student.jyu.fi
puh. 050 3005691
Syrjäkatu 21 A 6
90130 Oulu

Sähköpostihaastattelu Metropolia AMK Konservoinnin koulutusohjelma

- 5 Mikä on nimenne, ammattinne ja asemanne organisaatiossanne?
- 6 Montako konservaattoria teiltä on vuosien varrella valmistunut?
- 7 Millaisia valmistumismäärät ovat olleet vuosittain?
- 8 Millainen sukupuolijakauma valmistuneiden kesken on?
- 9 Millainen jakauma eri erikoisalojen kesken, ts. onko jokaista alaa valmistunut
suunnilleen yhtä paljon?
- 10 Osaatko arvioida, kuinka suuri keskeyttämisprosentti ko. opinnoissa on?

Lähetetty 21.2.2013 Metropolia AMK

Liite 4: Englanninkielinen kysely/sähköpostihaastattelu

Dear Ms.

In reference to my previous e-mail, You will find the questions I wanted to ask You in the end of this note.

Than you very much for your effort!

Yours,

Ms. Erika Tiainen
M.A. Student in Museology
University of Jyväskylä
Finland

e-mail eranelti@student.jyu.fi
phone +35850 3005691
address: Syrjäkatu 21 A 6
90130 Oulu

Interview NKF Sweden/Norway/Denmark/Iceland

1. What is your name, occupation and position in NKF Sweden/Norway/Denmark/Iceland?
2. How big a portion of your country's Conservators would you estimate to be a member in NKF Sweden/Norway/Denmark/Iceland?
3. How many members were there in 2012?
4. How many Conservators would you estimate to be in your country in total?
5. What kind of Conservation studies are there in your country?

Lähetetty 12.2.2013 NKF Denmark, Iceland; 19.2.2013 NKF Sweden

Liite 5: Kysely konservaattoreille ja konservaattorin toimessa työskenteleville

Konservaattoreiden työllistyminen ja työelämä Sähköinen kysely konservaattoreille ja konservaattorin toimessa työskenteleville

Oulussa 7.5.2014

Saatekirje

Hyvä konservaattori tai konservaattorin toimessa työskentelevä.

Museologian maisteriopiskelija Erika Tiainen ja Museoviraston Kehittämispalvelut sekä Suomen Kansallismuseo kutsuvat teidät osallistumaan kyselyyn konservaattoreiden työllistymistä ja työelämää koskien.

Kysely on ensimmäinen laatuaan Suomessa ja pyrkii tuottamaan kattavan kuvan konservointialan ammattilaisten työllistymisestä. Kyselyn vastauksia hyödynnetään Jyväskylän yliopiston Museologian oppiaineen pro gradu - tutkielmassa, joka käsittelee suomalaista konservointialaa. Kaikki vastaukset käsitellään anonyymisti. Valmistuttuaan pro gradu on verkossa kaikkien luettavissa sekä vapaasti käytettävissä myöhempää tutkimusta varten.

Kyselyllä pyritään tavoittamaan mahdollisimman suuri osa Suomen konservaattoreista. Jakelukanaviksi valikoituivat Konservaattoreiden sähköpostilista sekä Museoposti. Toivon teidän levittävän kyselyä näiden tietokanavien ulkopuolelle, jotta mahdollisimman moni konservaattori tavoitetaan.

Kyselyn tekemiseen kuluu aikaa noin 3-15 minuuttia. Vastauksia pyydämme 21.5.2014 mennessä.

Yhteistyöstänne etukäteen kiittäen,

Erika Tiainen
Museologia Taiteiden ja kulttuurin tutkimuksen laitos
Jyväskylän yliopisto
erika.a.e.tiainen@student.jyu.fi
p.0503005691

Perustiedot

Asuinpaikkakunta (maakunta + maa, jos muu kuin Suomi)

Syntymävuosi

Sukupuoli

- Nainen
- Mies
- En halua vastata

Koulutus

Miten olet kouluttautunut konservointialalle?

- Oppisopimus
- Työelämävalmennus
- Vantaan käsi- ja taideteollinen oppilaitos
- AMK 3,5 vuotta
- AMK 4 vuotta

Ulkomailla - missä/miten?

En ole koulutukseltani konservaattori, vaan

Sisältyikö opintoihin harjoittelujaksoja? Suorititko harjoittelut kotimaassa vai ulkomailla?

Valmistumisvuosi

Erikoistumisala

- Luonnontieteellisen materiaalin konservointi
- Maalauستاiteen konservointi
- Tekstiilikonservointi
- Interiöörinkonservointi
- Huonekalukonservointi
- Esinekonservointi
- Paperikonservointi
- Rakennuskonservointi

Muu, mikä?

Oletko opiskellut konservointiopintoja ennen tai jälkeen jotain muuta alaa tai tehnyt konservointiin liittyviä jatko-opintoja? Missä/ miten?

Oletko työskennellyt konservointialan töissä opintojen aikana, esim. kesätöissä?

- Kyllä, kuinka kauan?

En

Työllistyminen

Oletko työllistynyt alalle valmistumisesi jälkeen?

Kyllä

En

Kuinka pitkäksi aikaa olet työllistynyt?

0kk

1-3kk

3-6kk

6-12kk

1-3v

3-5v

yli 5v

Oletko tällä hetkellä työsuhteessa konservointialalla?

Kyllä, kokopäivätyössä

Kyllä, osa-aikatyössä

Kyllä, mutta olen töistä hoito-, virka- tai jollain muulla vapaalla, millä

En, olen töissä toisella alalla

En, olen kokoaikainen opiskelija

En, osa-aikainen opiskelija

En, olen työtön

En, olen kotona lasten kanssa

En, olen eläkkeellä

En, olen muuten työelämän ulkopuolella

Jos olet tällä hetkellä työsuhteessa konservointialalla, minkälaisessa asemassa työskentelet?

- Johtavana konservaattorina
- Konservaattorina
- Projektikonservaattorina
- Tutkijana, mitä/missä

- Opettajana konservointialan oppilaitoksessa
- Opettajana alaan liittyvässä oppilaitoksessa (esim. restaurointi-, yliopisto tms.)
- Muissa työtehtävissä, missä?

Työskenteletkö konservaattorina Suomessa

- Kunnalle
- Valtiolle
- Yliopistolle, yksityiselle museolle tai muulle yksityiselle laitokselle
- Yrittäjänä/ freelancerina
- Työntekijänä yrittäjälle

Työskenteletkö konservaattorina ulkomailla

- Kunnalle
- Valtiolle
- Yliopistolle, yksityiselle museolle tai muulle yksityiselle laitokselle
- Yrittäjänä/ freelancerina
- Työntekijänä yrittäjälle

Työsuhteesi on

- Kesätyö/ palkallinen harjoittelu
- Palkaton harjoittelu

Määräaikainen toimi

Pysyvä toimi

Määräaikaisuuden syy

Sijaisuus

Projekti

Tehtävää ei ole haluttu vakinaistaa

Määräaikainen omasta aloitteesta

Ei tietoa määräaikaisuuden perusteista

Miten kuulit työpaikasta?

MOL/ työvoimatoimisto

Museoposti

Konservattoreiden postilista

Suhdeverkosto

Oliko työpaikka avoimessa haussa?

Kyllä

Ei

Työelämän sisältö

Työtehtävät

Konservointitoimenpiteet

Tutkimus

Hallinto-, kehitys- ja suunnittelutehtävät

Asiantuntijatehtävät

Opetus tai koulutus

Johto- ja esimiestehtävät

Mitä muita työtehtäviä sinulla on? Kuluuko työaika esimerkiksi valokuvaamiseen ja luettelointiin tai varastojen järjestämiseen?

Pystyykö työelämässä aina toimimaan ammattieettisesti?

Mikä tähän vaikuttaa?

Oletko käyttänyt asiantuntijavaltaa, esim. kieltänyt jonkin esineen esittämisen sen huonon kunnan vuoksi?

Millaisessa tilanteessa?

Miksi et mielestäsi ole alan töissä?

Oletko hakenut alan töitä?

Kyllä

En

Miksi töitä ei mielestäsi saa?

Monenko opiskelutoverisi tiedät työllistyneen vakituisesti alalle valmistumisenne jälkeen?

Monenko opiskelutoverisi tiedät vaihtaneen alaa valmistumisenne jälkeen?

Järjestäytyminen

Kuulutko seuraaviin järjestöihin?

PKL - Pohjoismaisen konservattoriliiton Suomen osasto ry

MAL - Museoalan ammattiliitto

JHL - Julkisten ja hyvinvointialojen liitto

Joku muu, mikä?

Miksi kuulut tai et kuulu em. järjestöihin?

Kiitos vastauksestasi! Kommentteja ja kysymyksiä voi kirjoittaa tähän:
